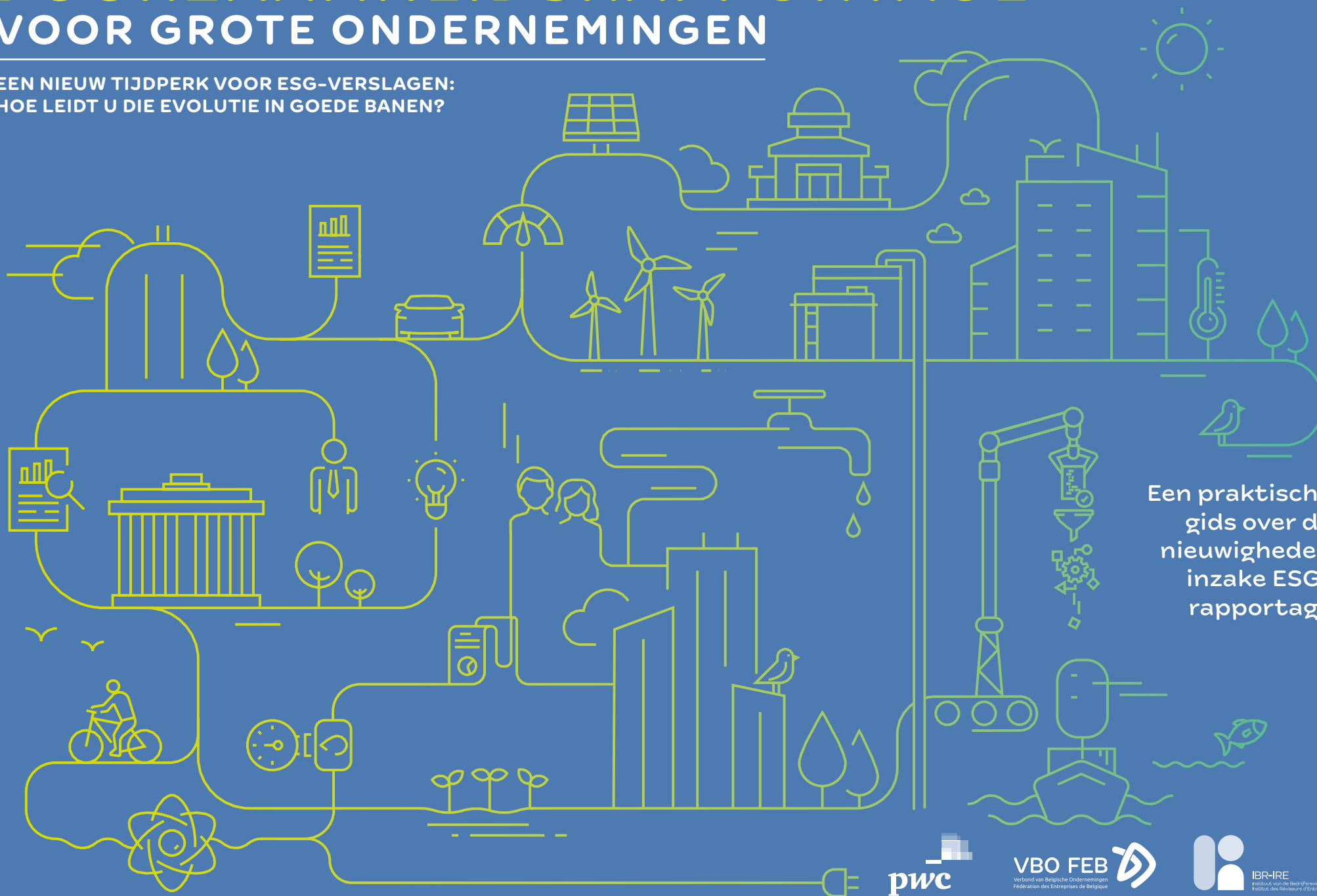
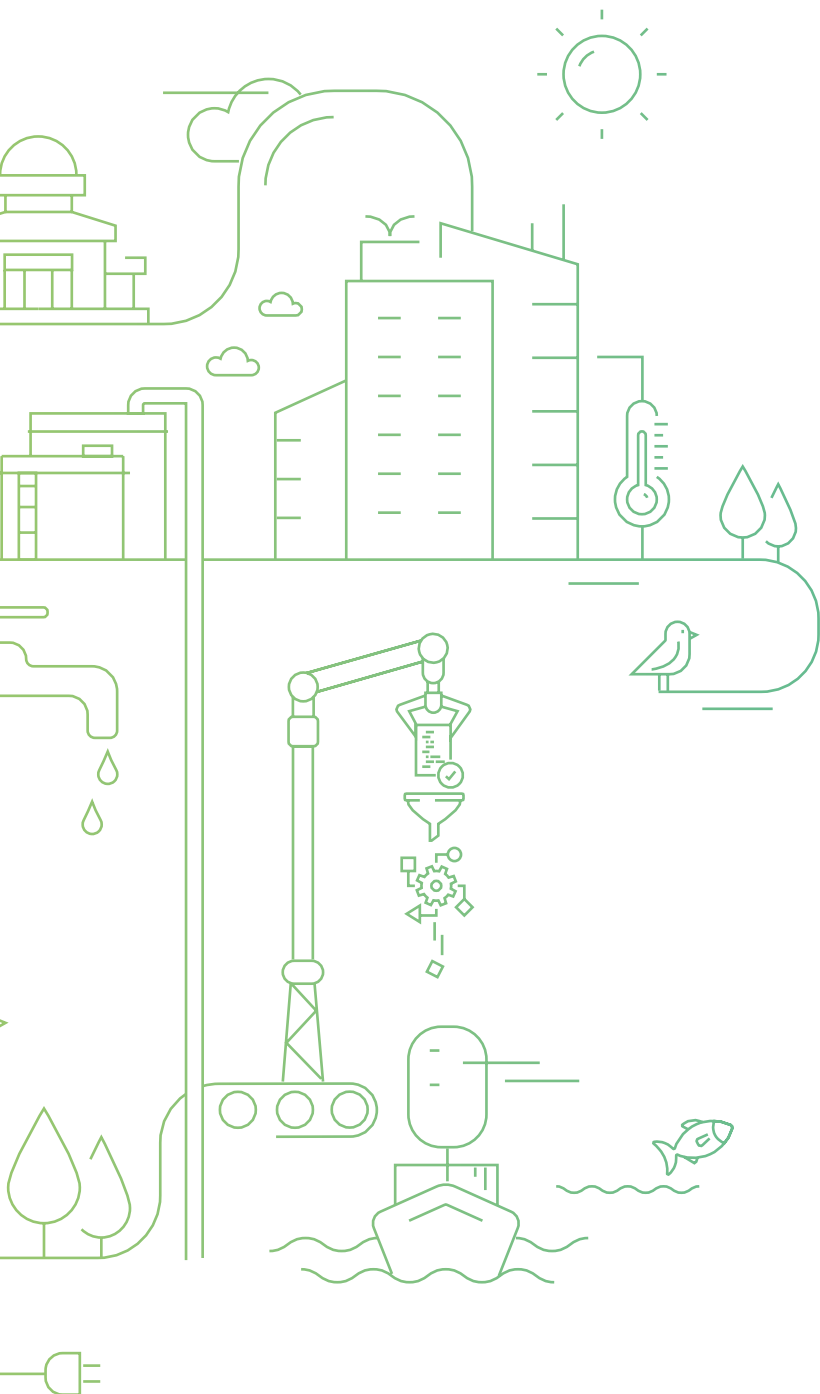

DUURZAAMHEIDSRAPPORTAGE VOOR GROTE ONDERNEMINGEN

EEN NIEUW TIJDPERK VOOR ESG-VERSLAGEN:
HOE LEIDT U DIE EVOLUTIE IN GOEDE BANEN?

Een praktische
gids over de
nieuwigheden
inzake ESG-
rapportage

WOORD VOORAF

Vandaag de dag wordt ESG-rapportage opgeworpen als deel van het antwoord op grote maatschappelijke bezorgdheden. Deze gids is bedoeld ter ondersteuning van Belgische ondernemingen die onder het toepassingsgebied vallen van de nieuwe Belgische en Europese wetgeving over dat onderwerp.

Het VBO, PwC en IBR (het Instituut van de Bedrijfsrevisoren) sloegen de handen in elkaar om Belgische ondernemingen zo volledig en praktisch mogelijke informatie aan te reiken.

De gids staat natuurlijk niet in steen gebeiteld. Hij wordt regelmatig bijgewerkt met de nieuwste ontwikkelingen en tools binnen dit voortdurend evoluerende vakgebied. Zo willen we er een vaste referentie en een betrouwbare gids van maken voor elke onderneming die haar niet-financiële rapportage wil opstarten of verbeteren.

INHOUDSTAFEL

INLEIDING 4

WETGEVINGSKADER 5

Richtlijn met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (CSRD)	8
Europese taxonomie	10
Richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid (CS3D)	12

CORPORATE GOVERNANCE 15

Duurzaamheidsrapportage veronderstelt duurzame corporate governance	15
Interview: Bart De Smet, voorzitter van de Commissie Corporate Governance	17

DUBBELE MATERIALITEITS-ANALYSE: EERSTE STAPPEN 18

— EEN ANALYSE VAN 	
Dubbele materialiteitsanalyse, meer dan alleen een nalevingsvereiste	18
Wat is een dubbele materialiteitsanalyse?	18
Methodologie van de dubbele materialiteit	18
Conclusie	25

ASSURANCE VOOR NIET-FINANCIËLE INFORMATIE 26

— EEN ANALYSE DOOR HET 	
Assuranceverplichting onder de CSRD	26
- Beperkte assuranceopdracht	26
- Beperkte zekerheid: wat is de reikwijdte? Op basis van welke standaarden?	27
ISAE 3000 – Deep dive	28
Verloop van een assuranceopdracht met een beperkte mate van zekerheid	29
Hoe kunt u zich voorbereiden?	30
Conclusie	31

CONCLUSIE 32

INLEIDING

In deze tijd van ongekende maatschappelijke uitdagingen worden bedrijven geconfronteerd met een cruciale verplichting: duurzaamheid tot een fundamentele pijler van hun strategie maken. Ze moeten hun niet-financiële prestaties kunnen evalueren, bekendmaken en verbeteren, en daarbij spelen de verslagen over milieu-, sociale en bestuursaspecten (ESG) een centrale rol. Zo'n verslag dient niet alleen om de duurzame engagementen van de onderneming in de kijker te zetten, het zet ook de deur open naar waardecreatie op lange termijn. Een ESG-verslag is immers meer dan een nalevingsoefening alleen. Het is een strategische en commerciële kans voor bedrijven die vooruit willen.

Het is overduidelijk tijd voor actie. De broeikasgasuitstoot blijft recordniveaus halen, waardoor de opwarming van de aarde aanzienlijk versnelt. Zo is de gemiddelde temperatuur op aarde al met 1,4 graden Celsius gestegen ten opzichte van het pre-industriële tijdperk.

Klimaatverandering, uitputting van hulpbronnen en verlies van biodiversiteit zijn grote bedreigingen voor het voortbestaan van onze maatschappij. Als essentiële stakeholders in die maatschappij hebben alle bedrijven - groot en klein, start-ups, familiebedrijven, multinationals, noem maar op - de verantwoordelijkheid om hun impact op het milieu in te perken en de overgang naar een koolstofarme economie te faciliteren. Daarnaast moeten ze ook rekening houden met de maatschappelijke en bestuursaspecten. ESG-rapportage biedt bedrijven een gestructureerd kader om hun milieu- en maatschappelijke effecten te meten, op te volgen en te communiceren over het beheer ervan. Op die manier kunnen ze aspecten identificeren die voor verbetering vatbaar zijn en doeltreffende strategieën voor duurzame ontwikkeling implementeren.

ESG-rapportage gaat niet alleen om het retrospectief analyseren van prestaties uit het verleden, maar ook om het definiëren en nastreven van een nieuwe bedrijfsdoelstelling. Die doelstelling gaat verder dan enkel winstmaximalisatie en wordt de drijvende kracht van een organisatie. Met andere woorden, door zich achter de ESG-principes te scharen en hun activiteiten af te stemmen op de Sustainable Development Goals (SDG's) van de VN, kunnen bedrijven hun activiteiten koppelen aan een bredere maatschappelijke doelstelling.

De transitie naar een duurzame toekomst vergt een collectieve inspanning, waarbij bedrijven een centrale rol spelen. ESG-rapportage is geen last, maar net een kans om het succes van een bedrijf opnieuw te definiëren door niet alleen de financiële winst te meten, maar ook de waarde die het creëert voor zijn stakeholders, het milieu en de maatschappij als geheel. Als het bedrijf de ESG-aspecten goed integreert, kan het zijn bedrijfsmodel transformeren en nieuwe producten of diensten ontwikkelen in lijn met die evolutie, en zo het perfecte

evenwicht bereiken tussen duurzame ontwikkeling enerzijds en commerciële ontwikkeling anderzijds.

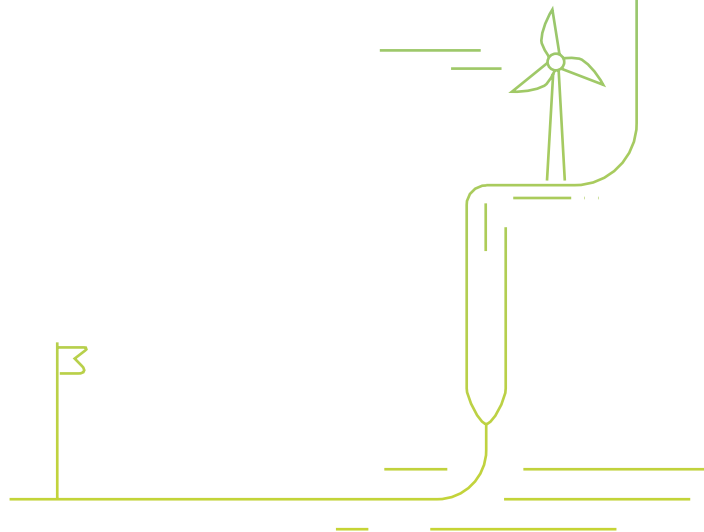
Nu Belgische, Europese en internationale bedrijven volop inzetten op duurzaamheid, moeten we ten volle erkennen dat het niet om een eenmalige inspanning gaat, maar om een continu proces van voortdurende verbetering. De bedoeling is om duurzame ontwikkeling in te bedden in de kern van de bedrijfsactiviteiten, een cultuur van transparantie en verantwoordelijkheid aan te moedigen en inspanningen te leveren om de positieve invloed van het bedrijf te vergroten. Op die manier kunnen bedrijven fungeren als katalysator voor een duurzamere toekomst en de overgang naar een gezondere planeet en een welvarende samenleving versnellen.

WETGEVINGS- KADER

Dit eerste deel van de gids richt zich op het wetgevingskader dat aan de basis ligt van de vooruitgang in de rapportage van milieu-, maatschappelijke en bestuursgegevens (ESG).

We overlopen het Europees kader en leggen uit hoe u de ESG-wetgevingsinstrumenten hanteert.

EU-LEIDERSCHAP INZAKE REGELGEVING ROND ESG-VERSLAGEN

In 2015 verbonden de Europese landen zich ertoe de doelstellingen van het akkoord van Parijs te halen. Europa hoopt die doelstellingen te bereiken via zijn globale strategie voor een duurzame transitie van de economie: de Europese Green Deal.

Er zijn aanzienlijke financiële middelen nodig om die strategie tot een goed einde te brengen. Ze omvat daarom een aantal instrumenten om het aandeel duurzame investeringen in de Europese Unie te vergroten.

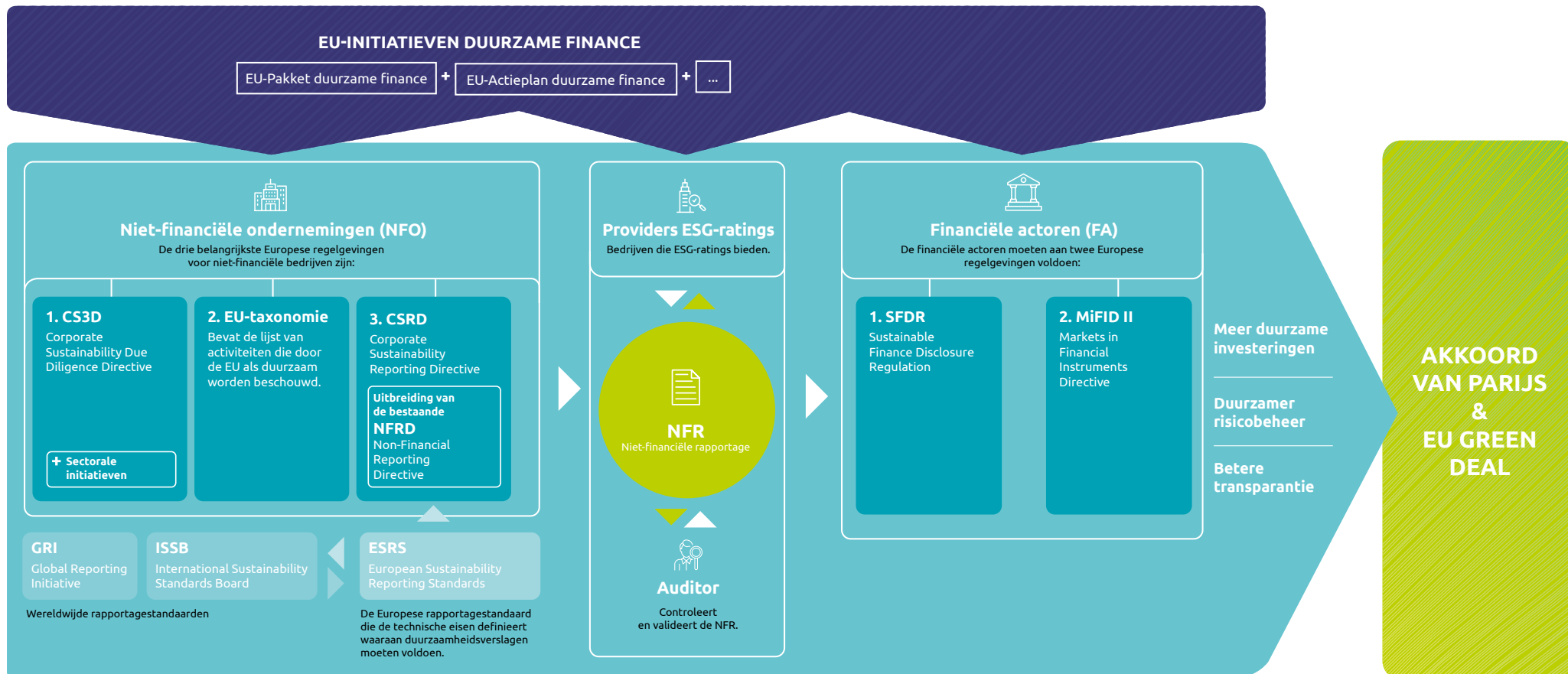
Drie van die instrumenten zullen een grote impact hebben op bedrijven:

- De richtlijn met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (**CSRD**) biedt het algemene kader voor ESG-verslagen in de EU.
- De **EU-taxonomie** voorziet in een gemeenschappelijke taal voor het classificeren van duurzame economische activiteiten.
- Ten slotte vereist de richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid (**CS3D**) dat bedrijven maatregelen nemen om de impact van hun eigen activiteiten en die van hun dochterondernemingen en exploitanten op de mensenrechten en het milieu te beheren.

Al die wetgevingen bevinden zich in verschillende fases en zullen moeten worden omgezet in Belgisch recht. Het is duidelijk dat ze een impact zullen hebben op het hele Belgische economische landschap zodra ze van kracht worden. Daarom is het essentieel om te begrijpen wat er voor u bij komt kijken.

• Schema

Het onderstaande schema illustreert het toepassingsgebied en de algemene doelstellingen van het Europese kader.

DE EU ONTWIKKELDE REGELS VOOR DRIE TYPES ACTOREN:

NIET-FINANCIËLE ONDERNEMINGEN (NFO)

De drie belangrijkste regels voor niet-financiële ondernemingen zijn:

1. De Corporate Sustainability Due Diligence Directive (**CS3D**) en een aantal sectorale initiatieven. Due diligence inzake duurzaamheid heeft directe gevolgen voor grote bedrijven en een indirecte impact op kmo's. Grote bedrijven moeten informatie verstrekken over hun hele productieketen. Sommige sectoren, zoals papier, hout, rubber of diamanten, worden nog onderworpen aan specifieke sectorale due diligence-initiatieven (denk aan de 'Regulation on deforestation-free products' of de verordening over conflictmineralen).
2. De EU-taxonomie verplicht bedrijven openbaar te maken welk deel van hun activiteiten als duurzaam wordt beschouwd.
3. De Corporate Sustainability Reporting Directive (**CSRD**) – de nieuwe Europese richtlijn over duurzaamheidsrapportering, een uitbreiding van de bestaande Non-Financial Reporting Directive (NFRD) – harmoniseert de publicatie van niet-financiële informatie. De Europese Commissie ontwikkelde daarvoor Europese rapportagestandaarden, de zogenaamde ESRS (European Sustainability Reporting Standards), of de technische vereisten waaraan de duurzaamheidsverslagen moeten voldoen.

Wereldwijd bestaan er nog andere standaarden voor duurzaamheidsrapportage, zoals die van de International Sustainability Standards Board (ISSB) of het Global Reporting Initiative (GRI).

De niet-financiële data die de NFO rapporteren moeten worden gevalideerd door externe auditors.

FINANCIËLE ACTOREN (FA)

Financiële actoren gebruiken de informatie van de NFO om hun investeringsbeslissingen in duurzame bedrijven en activiteiten te onderbouwen. Maar ook zij moeten volgens de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) verplicht rapporteren over de duurzaamheid van hun activiteiten.

MiFID staat voor 'Markets in Financial Instruments Directive'. Het is een Europese beleggingsrichtlijn die beleggers beschermt door te waken over een eerlijke en transparante financiële markt. MiFID heeft ook tot doel de Europese beurshandel en beleggingsmarkten met elkaar te integreren en zo te harmoniseren. MiFID II is de opvolger van de MiFID I-richtlijn en scherpt de regelgeving aan ter bescherming van de duurzame beleggers.

PROVIDERS ESG-RATINGS

Bedrijven zoals Morningstar of MSCI bieden ESG-ratings voor NFO en FA. Net als de financiële ratingbedrijven analyseren ze de verslagen van bedrijven en geven ze hun niet-financiële resultaten een score.

Dat soort diensten is bij publicatie van deze gids nog niet gereguleerd, maar ze faciliteren dankzij hun kritische data wel al de goede werking van de EU-markt voor duurzame financiering. De EU ontwikkelt momenteel een regelset voor de ratingproviders waardoor beleggers in de toekomst hun duurzame investeringsbeslissingen nog beter kunnen onderbouwen.

DOEL

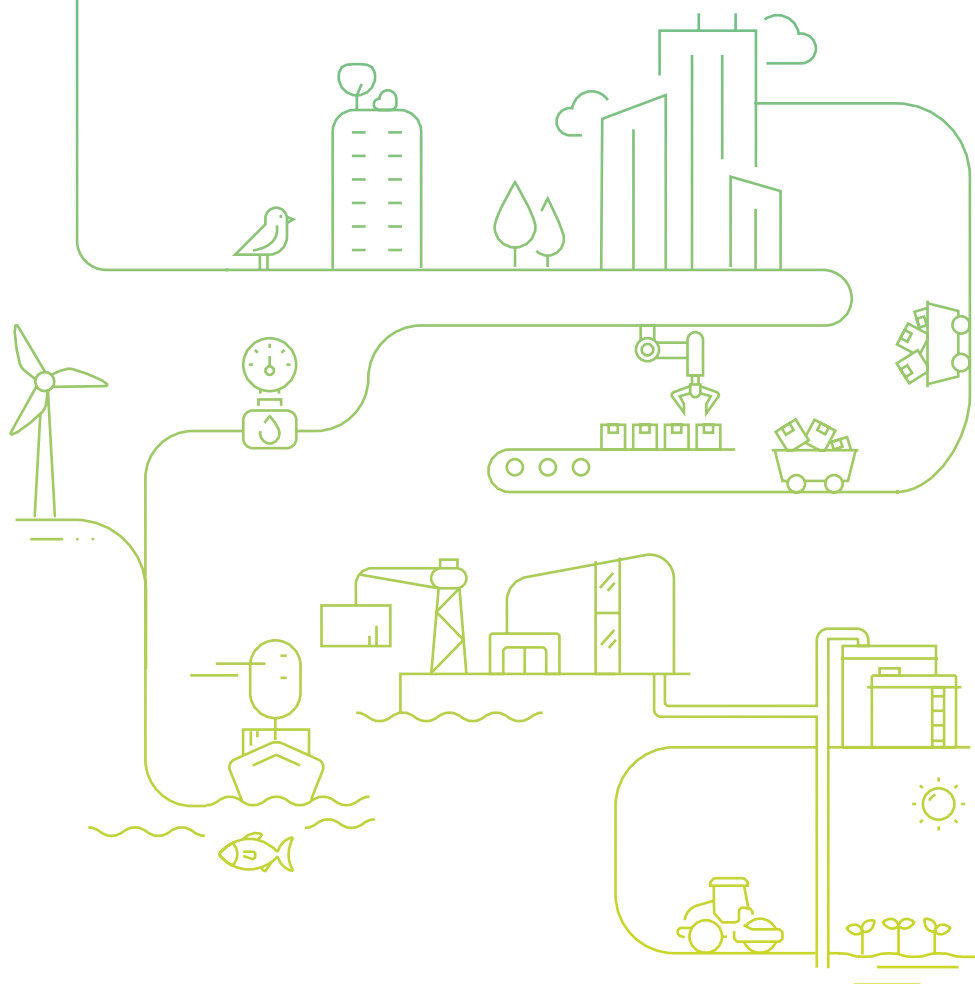
Met de regulering voor de drie actoren wil Europa:

- het aandeel duurzame investeringen in Europa vergroten door kapitaalstromen te heroriënteren;
- duurzaamheid integreren in risicobeheer;
- de transparantie verhogen.

En zo bottomline de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs en de Green Deal volbrengen.

1

RICHTLIJN MET BETREKKING TOT DUURZAAMHEIDSRAPPORTERING DOOR ONDERNEMINGEN (CSRD)

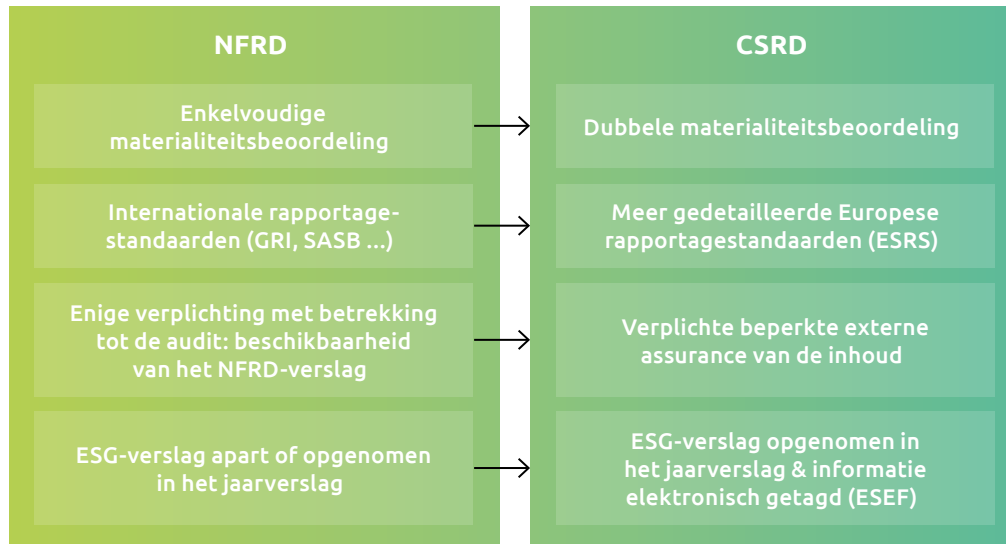

De nieuwe richtlijn met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen **Corporate Sustainability Reporting Directive** (CSRD) vervangt de voormalige **Non-Financial Reporting Directive** (NFRD). Ze verbreedt de scope van ESG-rapportageverplichtingen aanzienlijk. In 2024 wordt ze van kracht en zullen alle grote en beursgenoteerde bedrijven verplicht zijn om ESG-informatie bekend te maken, ongeacht hun sector of activiteit.

SCOPE & TIMELINE

- 1 januari 2024** Van toepassing op alle ondernemingen die al onder de richtlijn niet-financiële rapportage vallen (**rapportage in 2025 over aanslagjaar 2024**).
- 1 januari 2025** Van toepassing op grote ondernemingen die momenteel niet onder de richtlijn niet-financiële rapportage vallen (**rapportage in 2026 over aanslagjaar 2025**).
- Die ondernemingen vallen onder de scope als ze voldoen aan twee van de drie volgende criteria:
- 250 werknemers
 - Netto-omzet van 50 miljoen euro
 - Balanstotaal van 25 miljoen euro
- 1 januari 2026** Van toepassing op beursgenoteerde kmo's, kleine niet-complexe kredietinstellingen en verzekeringscaptives (**rapportage in 2027 over aanslagjaar 2026**).
- 1 januari 2028** Van toepassing op niet-Europese ondernemingen met (ten minste) één filiaal op Europese bodem (**rapportage in 2029 over aanslagjaar 2028**).

De belangrijkste verschillen tussen de NFRD en de CSRD worden aangegeven in onderstaand schema.

De onderwerpen uit het schema worden in deze gids in detail besproken en geanalyseerd. De ESRS-standaarden worden hieronder in detail toegelicht (zie kader 'ESRS-standaarden van de EFRAG').

Daarnaast zijn twee specifieke delen van de gids gewijd aan:

- de dubbele materialiteitsanalyse;
- de assurance voor niet-financiële informatie.

Voor meer informatie over het European Single Electronic Format (ESEF), zie de [specifieke pagina's op de website](#) van de European Securities and Markets Authority (ESMA).

Nu de richtlijn geleidelijk van kracht wordt, staan de betrokken bedrijven voor de uitdaging om hun rapportagepraktijken aan te passen om aan de nieuwe eisen te voldoen. De richtlijn is een belangrijke stap voorwaarts in de transparantie van duurzaamheidsaspecten. Door de informatie die door de betrokken ondernemingen moet worden gepubliceerd te standaardiseren, kan een bedrijf vlotter communiceren met zijn stakeholders. De CSRD, en de verplichtingen die eruit voortvloeien, zullen de basis vormen van hun duurzaamheidsverslag en dus van de ESG-strategie van ondernemingen.

ESRS-STANDAARDEN VAN DE EFRAG

De Europese Commissie ontwikkelt momenteel via de EFRAG ([European Financial Reporting Advisory Group](#) – de adviesgroep die het technische werk voor de ontwikkeling van die standaarden verricht) standaarden voor ESG-rapportage.

Die zogenoemde European Sustainability Reporting Standards (ESRS) dienen als rapportageregels voor alle bedrijven die onder de richtlijn vallen.

De eerste twee reeksen van die standaarden hebben betrekking op alle sectoren en zijn al beschikbaar:

- 'Algemene vereisten'- en 'algemene informatie'-standaarden
- 'ESG'-standaarden

ESRS 1, met als titel 'Algemene vereisten', bevat algemene principes die moeten worden nageleefd bij de publicatie van informatie in overeenstemming met de ESRS. Er worden daarbij geen specifieke publicatievereisten bepaald. ESRS 2, met als titel 'Algemene informatie', bevat daarentegen een gedetailleerde beschrijving van de essentiële elementen die moeten worden gepubliceerd, ongeacht het duurzaamheidsthema dat in aanmerking wordt genomen.

De andere standaarden, evenals de publicatievereisten en specifieke gegevenspunten binnen die standaarden, worden geëvalueerd op basis van hun relevantie. Met andere woorden, de onderneming maakt alleen relevante informatie bekend, en heeft de mogelijkheid om informatie te negeren die niet relevant (of 'belangrijk') wordt geacht voor het bedrijfsmodel en de activiteiten (d.w.z. informatie die niet als 'materieel' wordt beschouwd).

» **De standaarden worden nader toegelicht op de [website van de EFRAG](#).**

Aan aanvullende sectorspecifieke standaarden wordt nog gewerkt. In 2026 zouden die van kracht moeten worden voor de eerste sectoren: mijnbouw, steengroeven en steenkool; aardolie en gas; textiel; wegvervoer; voeding en dranken; energie; motorvoertuigen; landbouw; banken; verzekeringen; kapitaalmarkten.

Er worden op Europees niveau ook ondersteunende en begeleidende documenten opgesteld voor de betrokken bedrijven. Die worden officieel gepubliceerd in de loop van 2024.

Een eerste reeks van twaalf sets ESRS-toelichtingen is [hier](#) al beschikbaar.

NOG EEN STAP VERDER GAAN

De **Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA)** publiceerde onlangs, in het kader van de CSRD, een gedetailleerde nota over de 'uitgebreidere duurzaamheidsrapportagevereisten voor genoteerde vennootschappen'.

Die nota is [hier](#) beschikbaar.

De **Europese Commissie** publiceerde een FAQ om bedrijven te helpen bij de implementatie van de richtlijn. Die behandelt zaken als het toepassingsgebied van de regels, de data van toepassing en de vrijstellingen. De FAQ vindt u [hier](#).

2

EUROPESE
TAXONOMIE

De Europese taxonomie maakt integraal deel uit van de **duurzame financieringsstrategie** van de Europese Unie en is binnen die strategie een van de belangrijkste instrumenten.

De Europese taxonomie is een **uniform classificatiesysteem** dat het mogelijk maakt om op objectieve wijze te bepalen welke **activiteiten als 'duurzaam' worden beschouwd**.

Het idee achter dat initiatief is om financiële spelers in staat te stellen duidelijk te identificeren **welke ondernemingen ecologisch duurzaam zijn**, zodat ze hun investeringen kunnen sturen.

SCOPE & TIMELINE

1 januari 2022 Van toepassing op alle ondernemingen die al onder de richtlijn niet-financiële rapportage vallen (**rapportage in 2023 over aanslagjaar 2022**).

1 januari 2025 Van toepassing op grote ondernemingen die momenteel niet onder de richtlijn niet-financiële rapportage vallen (**rapportage in 2026 over aanslagjaar 2025**).

Die ondernemingen vallen onder de scope als ze voldoen aan twee van de drie volgende criteria:

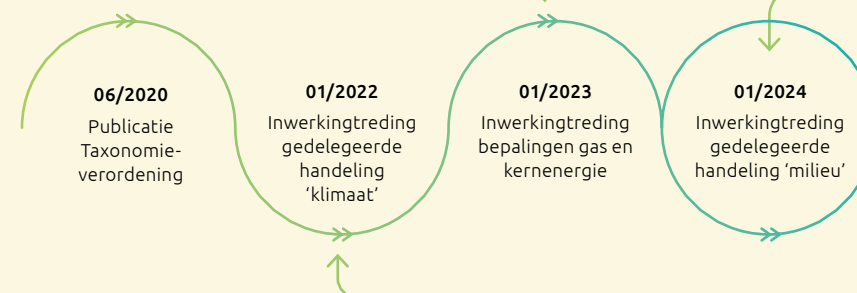
- 250 werknemers
- Netto-omzet van 50 miljoen euro
- Balanstotaal van 25 miljoen euro

1 januari 2026 Van toepassing op beursgenoteerde kmo's, kleine niet-complexe kredietinstellingen en verzekeringscaptives (**rapportage in 2027 over aanslagjaar 2026**).

WIE MOET WANNEER, WAAROVER RAPPORTEREN?

Sinds 2023 moeten betrokken ondernemingen uitgebreid rapporteren op basis van het jaar 2022. Dat betekent dat zij moeten aangeven welk aandeel van hun activiteiten in aanmerking komt voor en afgestemd is op de eerste twee 'klimaat'-doelstellingen.

De betrokken ondernemingen zullen in 2024 een volledige rapportage moeten doen over de zes doelstellingen van de Taxonomieverordening.

Sinds 1 januari 2022 moeten onder de richtlijn vallende ondernemingen (instellingen van openbaar belang met meer dan 500 werknemers) een vereenvoudigde rapportage doen (op basis van het jaar 2021) over het deel van hun activiteiten dat al dan niet in aanmerking komt voor de taxonomie.

Bron: Infografiek VBO

HOE WERKT DE TAXONOMIE?

De Europese Commissie selecteerde een reeks economische activiteiten waarvan wordt geacht dat ze substantieel bijdragen aan ten minste een van de volgende zes milieudoelstellingen:

- de mitigatie van klimaatverandering
- de adaptatie aan klimaatverandering
- het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen
- de transitie naar een circulaire economie
- de preventie en bestrijding van verontreiniging
- de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen

Als een van de geselecteerde activiteiten voldoet aan de drie onderstaande criteria, wordt ze beschouwd als 'afgestemd' op de taxonomie.

1. De activiteit levert een bijdrage aan ten minste een van de zes milieudoelstellingen van de verordening.
2. De activiteit doet geen ernstige afbreuk aan een van de andere milieudoelstellingen.
3. De activiteit neemt de minimumgaranties inzake mensenrechten en arbeidsrecht in acht.

Een betrokken **onderneming** zal moeten berekenen welk percentage van haar activiteiten afgestemd is op de taxonomie. Dankzij die informatie zullen **financiële spelers** hun investeringen vervolgens kunnen sturen en het duurzame aandeel in hun portefeuilles kunnen berekenen.

TECHNISCH KADER – RAPPORTAGEVERPLICHTING

De taxonomieverordening legt bepaalde ondernemingen een reeks rapportageverplichtingen op. Via die rapportage zullen ze het deel van hun omzet, van kapitaaluitgaven (CapEx) en van hun operationele uitgaven (OpEx) dat samenhangt met 'afgestemde' activiteiten openbaar moeten maken.

De taxonomie moet worden beschouwd als een onderdeel van uw ESG-rapportage. In het ideale geval zou u, als u van plan bent om die oefening aan te vatten, er een afzonderlijk hoofdstuk aan moeten wijden in uw toekomstige duurzaamheidsverslag.

POSITIEVE EXTERNE GEVOLGEN

Afgezien van de voordelen voor het milieu en het klimaat, kan een oefening met betrekking tot de taxonomie een onderneming een direct voordeel opleveren omwille van de volgende drie redenen:

1. Het onderzoekswerk dat voor een dergelijke oefening nodig is, zal de onderneming de mogelijkheid bieden om haar aanpak met betrekking tot de zes genoemde milieudoelstellingen nauwkeuriger te analyseren, waardoor ze zich bewuster zal worden van haar aandeel in de duurzame transitie. Met andere woorden, het zal haar een beter zicht geven op de toewijzing van haar middelen en de impact van haar activiteiten.
2. Een dergelijke oefening zal de communicatie met stakeholders over het engagement van de onderneming op het vlak van milieu verduidelijken en vergemakkelijken. Beleggers die bijvoorbeeld groene portefeuilles willen opbouwen, zullen zich meer aangetrokken voelen tot een onderneming die kwaliteitsvolle informatie aanbiedt. Een correcte implementatie van de taxonomie zou dus een echt concurrentievoordeel kunnen opleveren.

3. Tot slot zal het onderzoekswerk de onderneming in staat stellen om onbedoelde greenwashing te vermijden, in die zin dat ze voldoende geïnformeerd zal zijn over haar activiteiten om misstappen in haar algemene communicatie te voorkomen.

NOG EEN STAP VERDER GAAN

De **Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA)** publiceerde onlangs een gedetailleerde nota waarin wordt toegelicht aan welke rapportageverplichtingen beursgenoteerde ondernemingen moeten voldoen overeenkomstig artikel 8 van de taxonomieverordening.

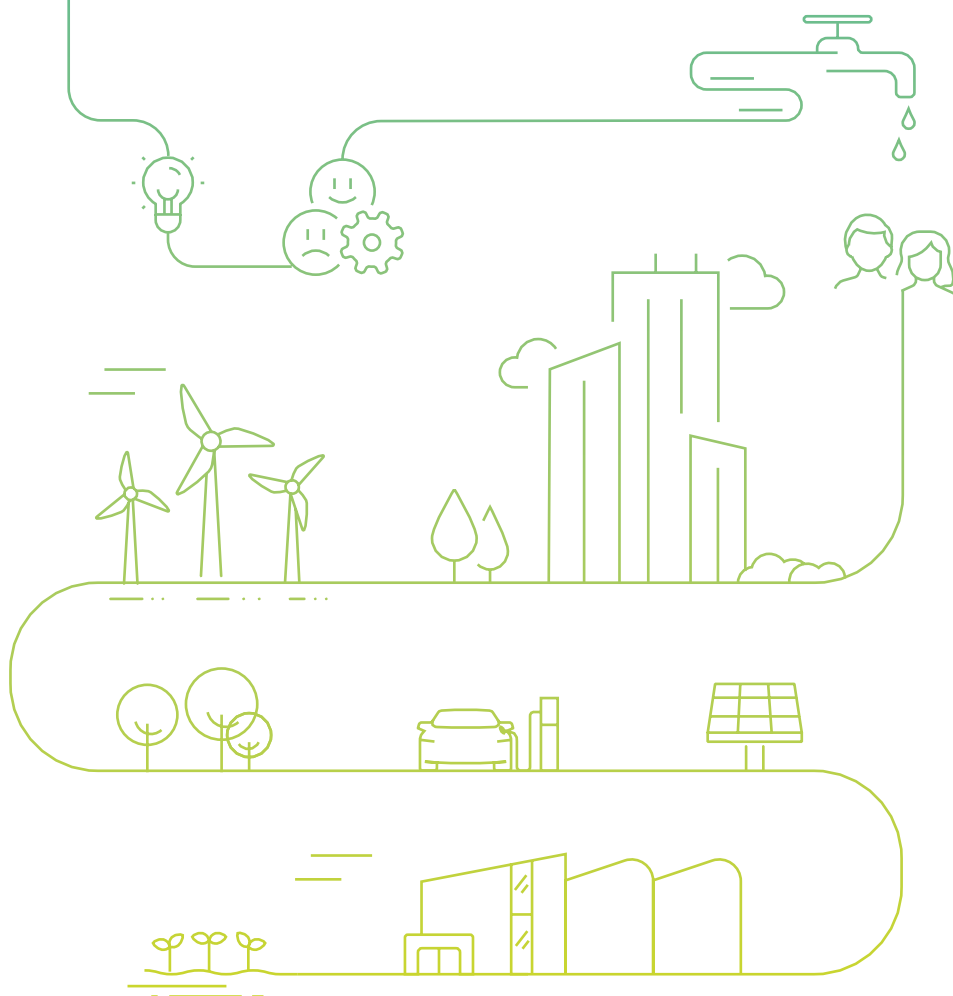
Die nota is [hier](#) beschikbaar.

De **Europese Commissie** publiceerde in juni 2024 een informatiefiche getiteld 'The EU Taxonomy's uptake on the ground'. Daarin maakt ze de stand van zaken op van de eerste jaren van de taxonomie.

De fiche biedt een overzicht van het aantal gerealiseerde investeringen met betrekking tot de taxonomie.

U vindt het document [hier](#).

3 RICHTLIJN INZAKE PASSENDE ZORGVULDIGHEID IN HET BEDRIJFSLEVEN OP HET GEBIED VAN DUURZAAMHEID (CS3D)

De richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid (de Corporate Sustainability Due Diligence Directive of CS3D) is wetgeving van de Europese Unie (EU) die **grote ondernemingen** en **beursgenoteerde kmo's** verplicht om in hun eigen activiteiten en toeleveringsketens te voldoen aan de zorgvuldigheidsplicht om **mogelijke negatieve gevolgen voor de mensenrechten en het milieu vast te stellen en te voorkomen, te beëindigen of te reduceren.**

SCOPE & TIMELINE

De CS3D trad op 25 juli 2024 in werking. De richtlijn bevat een aanpassingsplan voor ondernemingen die onder het toepassingsgebied vallen.

Het plan is het volgende:

- Ondernemingen met meer **dan 5.000 werknemers** en een omzet van **1.500 miljoen euro** krijgen **3 jaar** de tijd om aan de richtlijn te voldoen (**2027**).
- Ondernemingen met meer dan **3.000 werknemers** en een omzet van **900 miljoen euro** krijgen **4 jaar** de tijd om aan de richtlijn te voldoen (**2028**).
- Ondernemingen met meer dan **1.000 werknemers** en een omzet van **450 miljoen euro** krijgen **5 jaar** om aan de richtlijn te voldoen (**2029**).

ELEMENTEN DIE ONDER DE CS3D VALLEN

Om de reikwijdte van de verplichtingen van de richtlijn volledig te begrijpen, is het van cruciaal belang om het begrip van negatieve effecten of 'adverse impact' te begrijpen.

In het algemeen moeten negatieve effecten worden opgevat als negatieve effecten en gevolgen die voortvloeien uit de schending van mensenrechten of de niet-naleving van een milieubeschermingsmaatregel.

Meer specifiek worden 'negatieve effecten' inzake mensenrechten en het milieu gedefinieerd aan de hand van een specifieke lijst van rechten en verboden in de bijlage bij de richtlijn, die verwijzen naar bestaande internationale verdragen over mensenrechten en het milieu, waarvan vele al heel lang van kracht zijn.

Deel I van de bijlage somt de specifieke rechten en verboden op die geacht worden een negatief effect te hebben op de mensenrechten als ze genegeerd of geschonden worden. Deel II geeft een opsomming van de milieueffecten die onder de richtlijn vallen.

De bijlage is te vinden onderaan de tekst van [de richtlijn](#).

Bijvoorbeeld:

Mensenrechten

- Dwangarbeid, kinderarbeid, discriminatie, vrijheid van vereniging en onderhandeling
- Veiligheid op de werkplek, gezondheid van werknemers, wrede of onmenselijke behandeling, recht op privacy
- Rechten van kwetsbare groepen (inheemse volken, vrouwen, migranten ...)
- Recht op leven

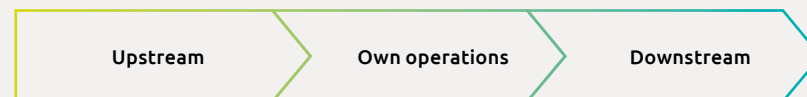
Milieu

- Illegale verwerking en transport van afval
- Het vrijkomen van gereguleerde stoffen en stoffen die de ozonlaag afbreken
- Verontreiniging
- Verlies van biodiversiteit

REIKWIJDTE VAN DE CS3D

Om de reikwijdte te definiëren, verwijst de richtlijn naar het concept van een 'chain of activities' of activiteitenketen.

Dat concept houdt rekening met de activiteiten hoger in de keten ('upstream'), lager in de keten ('downstream') en de eigen activiteiten ('own activities') van een bedrijf.

Hoe definiëren we die termen in de praktijk?

- » **Upstream** verwijst naar *zakenpartners* die verband houden met de productie van goederen of de levering van diensten door het bedrijf (inclusief het ontwerp, de winning, het inkopen, de vervaardiging, het vervoer, de opslag en de levering van grondstoffen, producten of delen van de producten en de ontwikkeling van het product of de dienst).
- » **Own operations** verwijst naar activiteiten die rechtstreeks worden uitgevoerd om goederen of diensten te produceren en te distribueren. Dochterondernemingen vallen ook onder die definitie.
- » **Downstream** verwijst naar distributie-, vervoers- en opslagactiviteiten. Het 'end of use'-principe is geschrapt uit het oorspronkelijke voorstel. Bedrijven zullen dus niet verder moeten kijken dan distributie-, vervoers- en opslagactiviteiten.

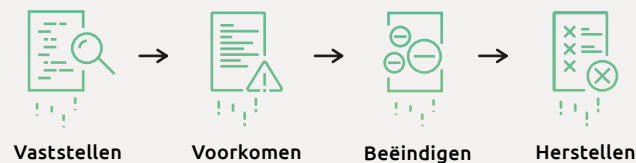
Zakenpartners: een directe entiteit waarmee de onderneming een commerciële overeenkomst heeft met betrekking tot de activiteiten, producten of diensten van de onderneming, of waaraan de onderneming diensten verleent. Of een indirecte entiteit die geen directe zakenpartner is, maar wel zakelijke activiteiten verricht met betrekking tot de activiteiten, producten of diensten van de onderneming.

BELANGRIJKSTE VERPLICHTINGEN VAN DE CS3D

NEGATIEVE EFFECTEN

Zoals uitgelegd moeten bedrijven ervoor zorgen dat mensenrechten en milieubescherming in hun hele activiteitenketen worden gerespecteerd, inclusief bij hun dochterondernemingen en bepaalde zakenpartners. Dat geldt dus voor de productie, de distributie en het vervoer van producten, met uitzondering van bepaalde specifieke artikelen.

Dat betekent dat een aantal noodzakelijke acties moet worden ondernomen:

De eerste stap is het **identificeren en beoordelen** van huidige en potentiële negatieve gevolgen, door de activiteitenketen in kaart te brengen en risico's te prioriteren op basis van de verzamelde informatie, met name van de meest relevante zakenpartners (artikelen 8 en 9).

De tweede stap, gebaseerd op **preventie** (artikel 10), is gericht op het voorkomen van die mogelijke negatieve effecten door het opstellen van een preventief actieplan. Dat omvat het implementeren van verlichtende maatregelen, het aanpassen van de zakelijke activiteiten en het beïnvloeden van zakenpartners, ondersteund door contractuele garanties.

De derde stap is een **einde maken aan** de huidige negatieve effecten (artikel 11) door een corrigerend actieplan te implementeren. Het is cruciaal om het oorzakelijk verband en de schaal van de impact te begrijpen en actie te ondernemen om die effecten te neutraliseren door middel van contractuele garanties en veranderingen in de activiteiten.

De vierde stap ten slotte is **herstel** (artikel 12), met name van de negatieve effecten die het bedrijf (mede) heeft veroorzaakt. Dat impliceert vrijwillige herstelmaatregelen, terwijl de invloed op handelspartners behouden blijft.

TRANSITIEPLAN

De richtlijn verplicht de betrokken ondernemingen om een klimaattransitieplan vast te stellen en uit te voeren, gebaseerd op een middelenverbintenis (artikel 22).

Dat moet ervoor zorgen dat het bedrijfsmodel en de bedrijfsstrategie verenigbaar zijn met de transitie naar een duurzame economie, die de opwarming van de aarde beperkt tot 1,5°C en met de doelstelling om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn.

ADMINISTRATIEVE KLACHTEN

De nationale autoriteiten van de lidstaten zullen toezien op de correcte toepassing van de richtlijn.

Ze krijgen de bevoegdheid om onderzoeken uit te voeren in geval van 'gerechtvaardigde bezorgdheid' en om informatie van bedrijven te eisen in geval van vermoedelijke niet-naleving van de verplichtingen van de tekst.

Die autoriteiten zullen toezicht moeten houden op de goedkeuring en actualisering van de transitieplannen van bedrijven, zonder dat ze de uitvoering ervan moeten controleren of ze formeel moeten goedkeuren.

WETTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID

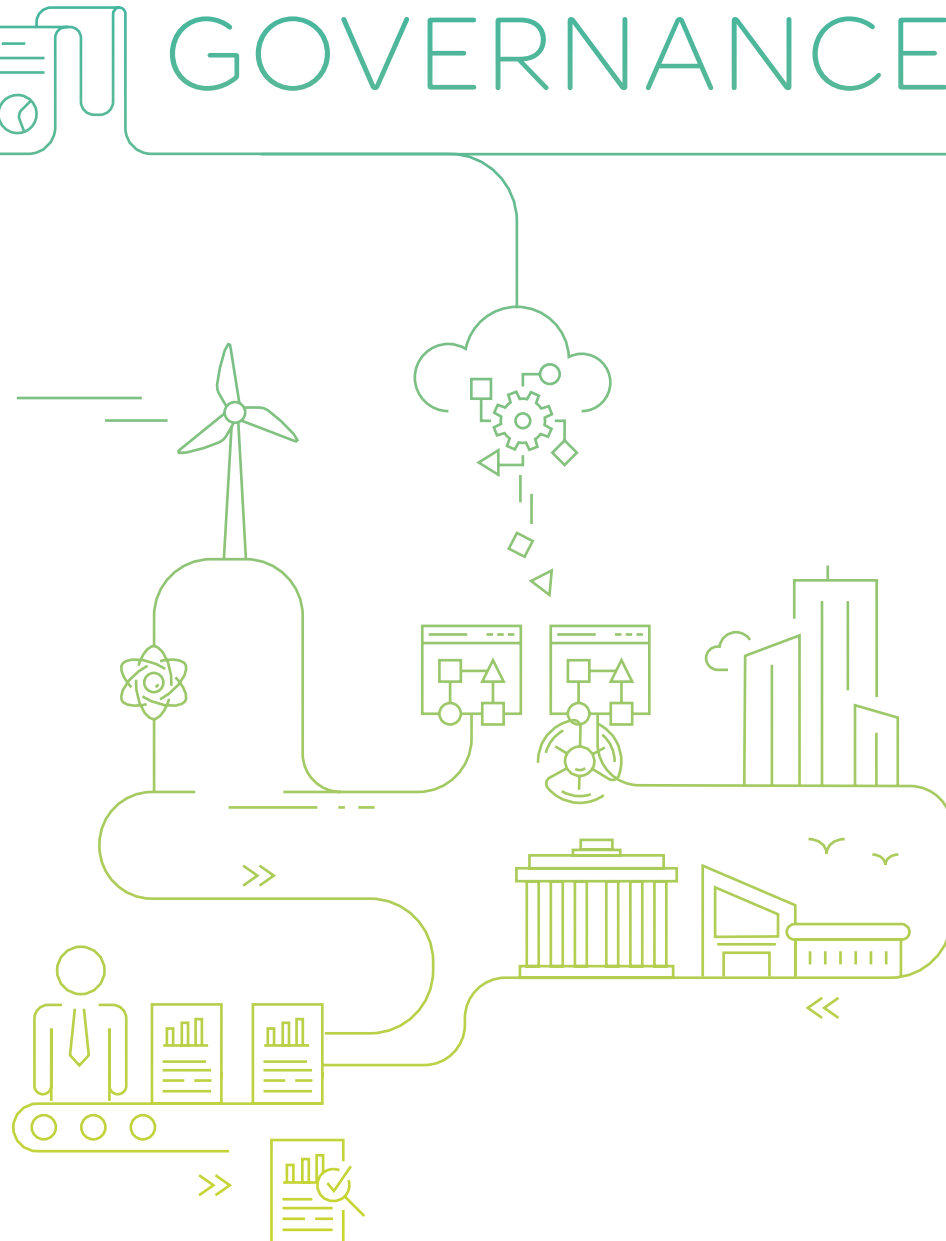
Volgens artikel 29 van de richtlijn kan een onderneming aansprakelijk worden gesteld voor directe schade die aan een natuurlijke of rechtspersoon is toegebracht, onder twee cumulatieve voorwaarden:

1. Wanneer de onderneming opzettelijk of uit onachtzaamheid niet heeft voldaan aan de verplichtingen van de richtlijn (artikelen 10 en 11) wanneer die erop gericht zijn de rechten van natuurlijke of rechtspersonen te beschermen.
2. Wanneer er schade is berokkend aan de wettelijke belangen van de natuurlijke of rechtspersoon.

Een onderneming kan niet aansprakelijk worden gesteld indien de schade uitsluitend door haar zakenpartners in haar activiteitenketen is veroorzaakt.

In het geval van bewezen aansprakelijkheid kan het slachtoffer een volledige schadevergoeding krijgen overeenkomstig het nationale recht.

CORPORATE GOVERNANCE

DUURZAAMHEIDSRAPPORTAGE VERONDERSTELT DUURZAME CORPORATE GOVERNANCE

De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) dwingt ondernemingen die onder het toepassingsgebied vallen een perspectief te hebben dat ruimer is dan enkel de financiële resultaten. De drie componenten van ESG (milieu, sociaal, bestuur) moeten op structurele wijze verankerd worden in het gevoerde ondernemingsbeleid. **Dat veronderstelt een shift in de corporate governance van ondernemingen.** Van bestuurders wordt verwacht dat zij ondernemingen op een ‘deugdelijke manier’ leiden naar het pad richting een duurzame transitie. Duurzaamheid, in al haar facetten, moet een integraal onderdeel worden van het DNA van ondernemingen, wat de loutere rapportage over duurzaamheid overstijgt.

Duurzame corporate governance heeft oog voor meer dan enkel de belangen van de aandeelhouders. De belangen van alle betrokken partijen (aangeduid als ‘stakeholders’) moeten in kaart én in rekening worden gebracht. Aandacht voor die belangen wordt een voorwaarde voor de maatschappelijke ‘licence to

operate’. De CSRD dwingt ondernemingen (o.a. via de materialiteitsanalyse) om op structurele wijze de impact op de materiële en menselijke omgeving in kaart te brengen en daarover transparant en consistent te rapporteren. Dat is geen eenzijdig proces. Betrokken partijen, zowel binnen de onderneming als buiten de onderneming, zullen bij dat rapportageproces moeten worden of zullen erop kunnen reageren. Van vrijblijvendheid is geen sprake meer. De onderneming moet haar blik verplicht op derden en de buitenwereld richten.

Duurzame waardecreatie betekent niet dat doelstellingen op korte of middellange termijn plots onbelangrijk worden. Integendeel, structureel gezonde financiële resultaten blijven het fundament waarop welvaartscreatie rust. Duurzame waardecreatie betekent wel dat als er een conflict is tussen de kortetermijndoelstellingen en de langetermijnbelangen van een onderneming, prioriteit moet worden gegeven aan de belangen op langere termijn. Raden van bestuur zullen meer dan ooit aan dergelijke

belangenafweging moeten doen, wat niet steeds vanzelfsprekend zal zijn, onder meer gelet op de legitieme verwachtingen van aandeelhouders inzake een bepaald rendement op hun investering (waarbij niet uit het oog mag worden verloren dat veel aandeelhouders in werkelijkheid ‘publieke’ investeerders zijn, zoals pensioenfondsen en verzekeraars).

Duurzaamheid staat haaks op een ad-hocbenadering, maar moet op volwaardige wijze worden geïntegreerd in de strategie en de activiteiten van de onderneming. De CSRD dwingt ondernemingen tot een gestructureerde benadering van een veelheid aan ESG-elementen. Enkel door op gestructureerde manier te werken, kan de onderneming een globaal zicht ontwikkelen op de verschillende problemen en ontwikkelingen die de onderneming, de planeet en de maatschappij voor grote uitdagingen stellen. In dat opzicht kan het dwingende karakter van de CSRD verwelkomd worden als een opportuniteit.

Een centrale rol is weggelegd voor de raad van bestuur en het uitvoerend management.

Zij moeten het goede voorbeeld geven en de juiste toon zetten binnen de onderneming. De raad van bestuur moet actief nadenken over ESG-doelstellingen. Daaraan moeten concrete verwachtingen worden gekoppeld voor het uitvoerend management, die ook effectief worden opgevolgd. Duurzaamheidsrapportage is meer dan het louter afvinken van vakjes. Het verplicht ondernemingen om met

kritische blik naar de toekomst te kijken en de onderneming toekomstbestendig te maken. Daarin zit de echte meerwaarde voor ondernemingen.

Duurzame corporate governance is echter geen walk in the park.

De exclusieve focus op het belang van de aandeelhouders, die kenmerkend was voor de ‘shareholders primacy’-doctrine, had het voordeel van de duidelijkheid. Beslissingen van bestuurders konden worden beoordeeld op basis van één criterium, de financiële resultaten van de onderneming. Duurzame waardecreatie, daarentegen, verruimt de blik van de bestuurders. Naast de belangen van aandeelhouders moet onder meer rekening worden gehouden met mensenrechten en klimaatverandering, en dat op korte, middellange en lange termijn. Dat is een veel moeilijker oefening, zeker in onstabiele tijden. Het afwegen van op het eerste gezicht divergerende belangen is zelden een neutrale oefening. Wie prioriteit geeft aan ecologische overwegingen, heeft automatisch minder budget ter beschikking voor zijn werknemers. Eenzelfde euro kan slechts één keer worden uitgegeven.

Onvermijdelijk zal duurzaamheidsrapportage ondernemingen blootstellen aan kritiek.

Niet iedereen zal het steeds eens zijn met de koers die de onderneming beslist te varen en het is onmogelijk om iedereen op hetzelfde ogenblik tevreden te stellen, en tegelijk de financiële stabiliteit te verzekeren. De beste manier

voor ondernemingen om met die kritiek om te gaan, is te vertrekken vanuit een duidelijke, goed gefundeerde ESG-strategie. Wanneer op duidelijke en krachtige wijze gecommuniceerd kan worden hoe en waarom een onderneming bepaalde keuzes (niet) maakt, kunnen derden hun zienswijze niet in de plaats stellen van het bestuur van de onderneming. Ook duurzaamheid blijft in eerste instantie een zaak van de onderneming, op voorwaarde dat die op een correcte manier wordt ingevuld. De CSRD wijkt niet af van dat fundamentele principe.

Wel een woord van waarschuwing.

Ondernemingen die zich ‘beter’, ‘groener’ of ‘duurzamer’ voordoen dan ze in werkelijkheid zijn, riskeren daarop te worden aangesproken in de publieke opinie of, in het slechtste geval, voor een rechtbank. Een correcte communicatie van realistische doelstellingen, gebaseerd op een grondige materialiteitsbeoordeling, in lijn met de algemene ESG-strategie zoals uitgezet en gevalideerd door de raad van bestuur is dus essentieel.

Samengevat kunnen we stellen dat duurzame corporate governance een noodzakelijke voorwaarde is voor duurzame waardecreatie. Ze verhouden zich als yin en yang. Ondernemingen moeten de focus scherpstellen op de lange termijn eerder dan op kortetermijnwinsten. Die paradigmawijziging gaat overduidelijk gepaard met belangrijke uitdagingen.

INTERVIEW

BART DE SMET

Voorzitter van de Commissie Corporate Governance

ESG verruimt het blikveld van bestuurders van ondernemingen. Zij moeten rekening houden met andere belangen dan louter de belangen van aandeelhouders. Hoe moeten bestuurders de afwegingen maken die daar noodzakelijkerwijs uit volgen?

De raad van bestuur van een onderneming dient zeker rekening te houden met andere belangen dan louter die van aandeelhouders. De Belgische Corporate Governance Code voor beursgenoteerde bedrijven voorziet daarom dat de onderneming moet streven naar duurzame waardecreatie. Om dat doeltreffend te doen, moet de raad van bestuur een inclusieve benadering uitwerken die een evenwicht tot stand brengt tussen de legitieme belangen en verwachtingen van aandeelhouders en andere stakeholders.

De raad van bestuur dient daartoe continue belangrijke afwegingen te maken tussen de korte termijn en de langere termijn. Het belang van sterke resultaten op korte termijn mag niet onderschat worden, maar het mag ook en zeker geen hypotheek leggen op de duurzame waardecreatie op langere termijn waar alle stakeholders uiteindelijk beter van worden.

Duurzame waardecreatie moet een verhaal van de volledige onderneming zijn. Hoe kan iedereen aan boord worden gehaald?

Allerbelangrijkst is dat de toon van de top komt, dat de boodschappen authentiek zijn en dat wat de onderneming doet dat ook uitstraalt. De raad van bestuur en het directiecomité moeten volledig overtuigd zijn van hun verantwoordelijkheid en hun impact. Zowel bij het bepalen van de strategie, het monitoren van de uitvoering van de

strategie en het kiezen van het gepaste leiderschap voor het bedrijf dient het thema duurzaamheid prominent aanwezig te zijn.

Binnen de uitvoerende structuren van de onderneming moet duurzaamheid geïntegreerd zijn in het doen en laten, en kan het niet iets zijn dat alleen in een aparte specifieke afdeling wordt opgenomen en opgevolgd.

Precies omwille van de toegenomen aandacht voor ESG-elementen worden ondernemingen vaker het voorwerp van activistische campagnes. Die campagnes richten zich veelal op één specifiek punt. Hoe moet een onderneming daarmee omgaan? En wat doet ze beter niet?

Het belangrijkste lijkt mij om zoveel mogelijk te anticiperen en door een actieve aanpak inzake duurzaamheid proberen te vermijden dat de onderneming het voorwerp wordt van een activistische campagne.

Een belangrijk aandachtspunt is dat het werken aan duurzame waardecreatie een evolutief proces is. Geen enkel bedrijf scoort op dit ogenblik perfect voor elk van de ESG-onderdelen. De transitie – zeker wat de ‘E’ in ESG betreft – is er een die over vele jaren loopt.

Daarom is het zeer belangrijk om concrete objectieven te stellen, actieplannen te hebben om die te behalen én regelmatig te communiceren over de geboekte vooruitgang. Ik ga ervan uit, en dat is misschien enigszins naïef, dat ESG-activisten geen andere bedoelingen hebben dan het nastreven van duurzame waardecreatie en dat zij bijgevolg

begrip willen tonen wanneer de onderneming duidelijk aangeeft waar ze naar toewerkt en hoe ze dat met concrete actieplannen denkt waar te maken.

Wanneer er zich dan toch een activist manifesteert, lijkt het me vooral belangrijk om in eerste instantie in dialoog te gaan en te luisteren naar wat de bezorgdheden en/of kritieken van de activistische partij zijn. En wanneer er duidelijke realistische verbeterpunten naar voren komen, zie ik niet in waarom de onderneming en haar raad van bestuur die niet in overweging zouden willen nemen.

Is ESG alleen een verhaal voor grote, beursgenoteerde ondernemingen?

Absoluut niet. Eerst en vooral omdat iedere onderneming, groot of klein, een belangrijke bijdrage kan en moet leveren om vooruitgang te boeken ter bescherming van onze planeet, een maatschappij waar eenieders rechten gerespecteerd worden en een zeer deugdelijk bestuur. Maar daarnaast is de verwevenheid van grote, middelgrote en kleinere ondernemingen zo intens, dat geen enkele onderneming aan die evolutie kan ontsnappen. Door de verschillende wetgevende initiatieven zal er ook meer en meer naar de volledige waardeketen gekeken worden en daar spelen kleinere ondernemingen vaak een cruciale rol.

Tot slot zal een waardegedreven aanpak meer en meer geapprecieerd en zelfs geëist worden door klanten en medewerkers, wat een absolute basisvereiste zal zijn voor de relevantie van de onderneming.

DUBBELE MATERIALITEITSANALYSE

EERSTE STAPPEN – EEN ANALYSE VAN

DUBBELE MATERIALITEITSANALYSE, MEER DAN ALLEEN EEN NALEVINGSVEREISTE

Zoals uitgelegd in het eerste deel van deze gids, zijn veel bedrijven als gevolg van de [CSRD](#) nu verplicht om een dubbele materialiteitsanalyse uit te voeren. Het doel van zo'n analyse is het identificeren en kwantificeren van de belangrijkste impact, risico's en opportuniteiten op het gebied van duurzaamheid, om zo een ESG-strategie voor het bedrijf te definiëren. Daarnaast helpt de analyse u te bepalen welke informatie u moet publiceren onder de CSRD en welke strategische koers u met uw bedrijf moet varen wat duurzaamheid betreft. Een dubbele materialiteitsanalyse wordt over het algemeen gezien als het beste uitgangspunt voor een degelijke ESG-rapportage conform de CSRD-vereisten.

Dit hoofdstuk is bedoeld om u een overzicht te geven van de dubbele materialiteitsanalyse en de belangrijkste aandachtspunten en om te verduidelijken hoe u de oefening kunt aanvangen. Tot slot geven we u advies om die analyse op een pragmatische manier tot een goed einde te brengen.

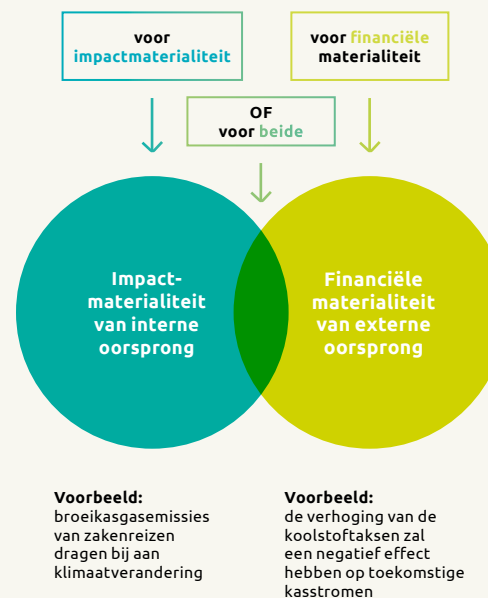
WAT IS EEN DUBBELE MATERIALITEITSANALYSE?

Voor de ingewijden in duurzaamheidsrapportage is de materialiteitsanalyse geen nieuw concept. In het verleden was die analyse echter toegespitst op de zogenaamde 'financiële materialiteit', de ESG-kwesties die risico's of opportuniteiten voor het bedrijf kunnen inhouden. Het principe van dubbele materialiteit voegt daar een tweede laag aan toe, namelijk de 'impactmaterialiteit', gericht op de impact die de activiteiten, producten, diensten en de waardeketen van het bedrijf hebben op de maatschappij en het milieu.

Een dubbele materialiteitsanalyse onderzoekt hoe de buitenwereld het bedrijf kan beïnvloeden (extern perspectief) en hoe het bedrijf de wereld kan beïnvloeden (intern perspectief). Een duurzaamheidskwestie wordt als materieel beschouwd als ze vanuit een van die twee (of vanuit beide) perspectieven een grote rol speelt.

Dat dubbele perspectief illustreert hoe het begrip materialiteit fundamenteel is geëvolueerd. Veel bedrijven die al materialiteitsanalyses hebben uitgevoerd, zullen moeten onderzoeken hoe ze die binaire benadering kunnen integreren.

Een duurzaamheidskwestie is 'materieel' wanneer ze voldoet aan de gedefinieerde criteria:

METHODOLOGIE VAN DE DUBBELE MATERIALITEIT

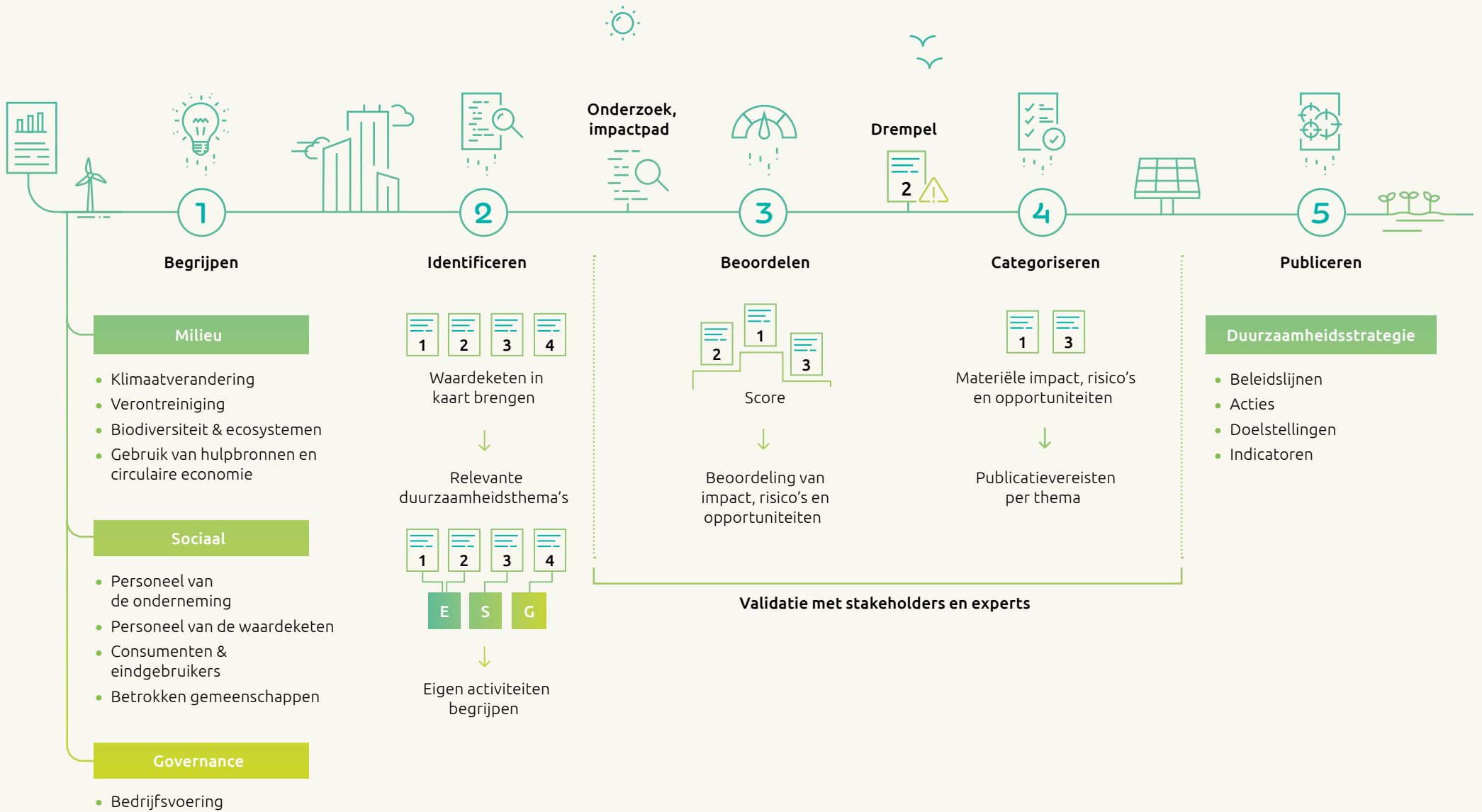
De ESRS (European Sustainability Reporting Standards) definiëren het concept van dubbele materialiteit en de gerelateerde vereisten die van toepassing zijn op de procedure en informatie die bedrijven moeten bekendmaken als onderdeel van hun dubbele materialiteitsanalyse. De ESRS geven echter geen gedetailleerde richtlijnen voor het uitvoeren van die analyse.

We hebben de methodologie onderverdeeld in vier belangrijke stappen. Het doel van de verschillende stappen is om bedrijven door het selectieproces te leiden en om de volledige lijst van ESG-thema's die onder de ESRS/CSRD vallen (opgenomen in de ESRS 1, AR16) te herleiden tot alleen die thema's die van wezenlijk belang zijn voor de onderneming en de waardeketen van begin tot eind. De grafiek hieronder illustreert de verschillende elementen van het selectieproces. In dit hoofdstuk vatten we elke fase samen.

NOG EEN STAP VERDER GAAN

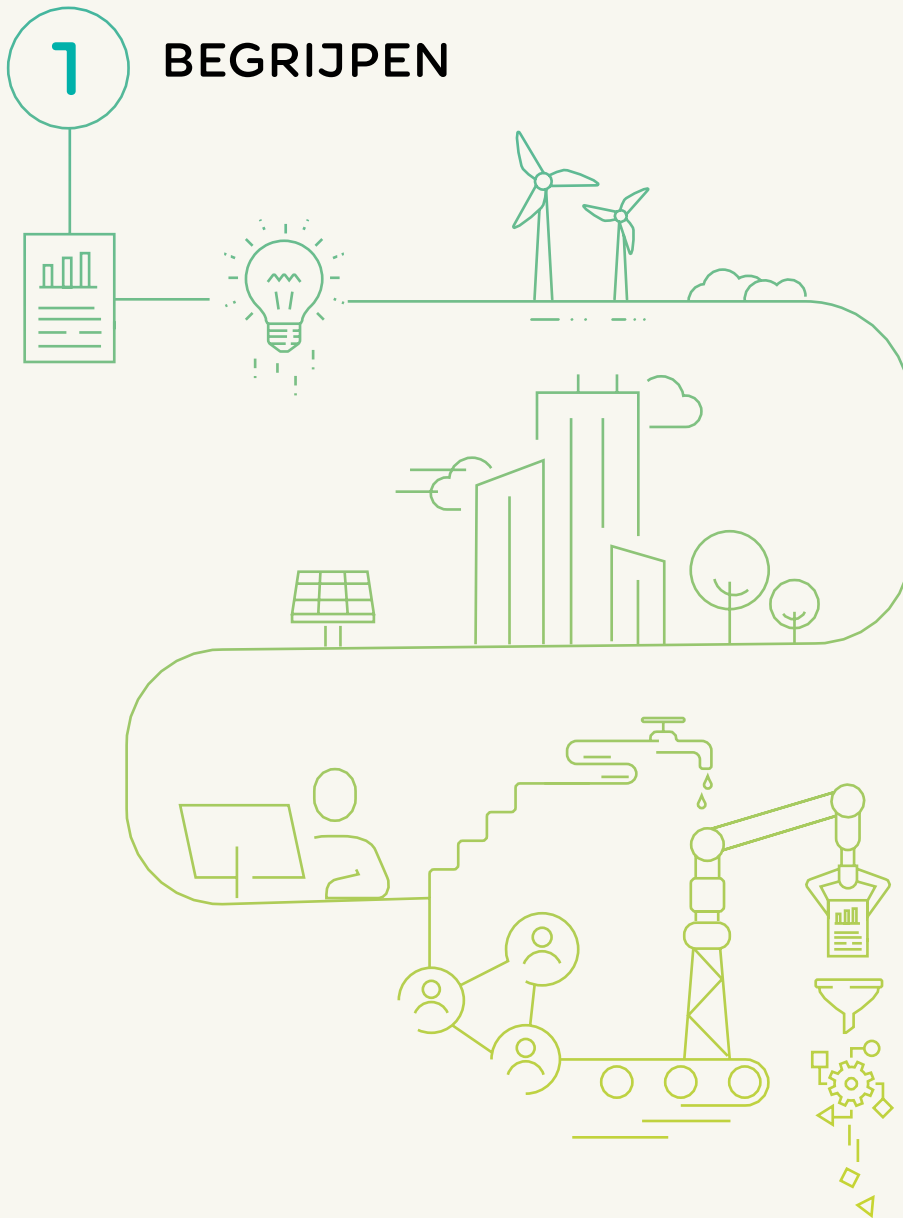
Voor de verdere uitwerking heeft de EFRAG richtlijnen gepubliceerd over de implementatie van de dubbele materialiteitsanalyse. De laatste versie daarvan dateert van 25 oktober 2023.

Die richtlijnen bevatten meer details over de te volgen aanpak en beantwoorden veelgestelde vragen over het proces. Hoewel het nog maar om een ontwerp gaat dat geen deel uitmaakt van de ESRS, kan dat document als uitgangspunt worden gebruikt en zou dat ook moeten.

1

BEGRIJPEN

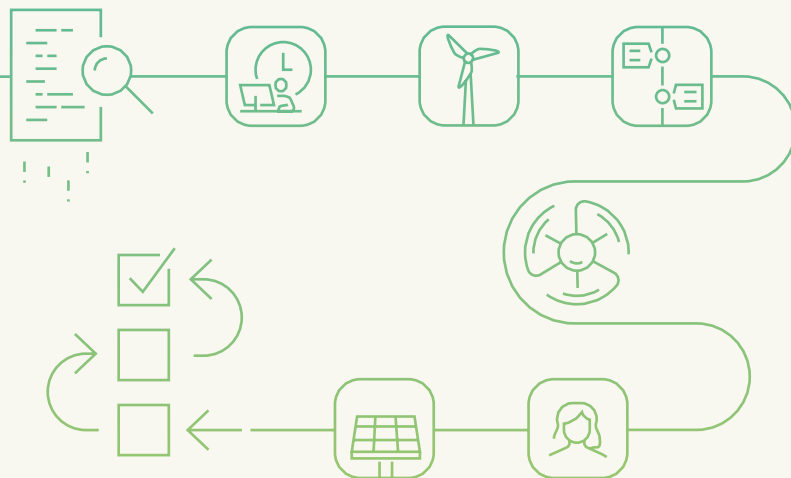
De eerste fase moet een stevige basis leggen voor de analyse zelf. Ze moet een duidelijk inzicht geven in de ESG-context van het bedrijf (met name de operationele, sectorale, geografische, regelgevings- en marktcontext), evenals in de precieze scope van de CSRD-rapportage en materialiteitsanalyse. Zo kan u de verzameling ESG-thema's die voor uw bedrijf belangrijk zijn definiëren en verfijnen.

Een essentiële eerste stap is het bepalen van de CSRD-perimeter: welke entiteiten in de structuur van uw groep moeten worden opgenomen in de duurzaamheidsrapportage? Een ander onderdeel is het volledig in kaart brengen van uw waardeketen. Zoals eerder uitgelegd, houdt de dubbele materialiteitsanalyse in dat u verder gaat dan enkel het kader van de bedrijfsactiviteiten. U moet dus bepalen wie de belangrijkste spelers in uw waardeketen zijn, zowel upstream (de belangrijkste categorieën leveranciers en de sectoren waarin ze actief zijn) als downstream (hoe uw klanten uw producten en diensten aan eindklanten leveren en hoe eindklanten uw producten gebruiken), en wat hun belangrijkste ESG-thema's zijn. Als u

eenmaal uw CSRD-perimeter en waardeketen correct hebt gedefinieerd, zou u een eerste filter moeten kunnen toepassen op de lijst van ESG-thema's in de ESRS. Op die manier kunt u thema's uitsluiten die normaal gesproken geen materiële impact, risico's en opportuniteiten inhouden.

Het is essentieel om bij deze fase alle mensen in uw bedrijf te betrekken die een uitstekend end-to-endoverzicht hebben van uw activiteiten. Daarnaast kunt u gebruikmaken van de beschikbare documentatie. Sommige bedrijven hebben hun waardeketen al gedocumenteerd, maar een overzicht van uw belangrijkste leveranciers (en bijbehorende uitgaven) en klanten kan ook een goede bron van informatie zijn voor een dieper inzicht. Hou ook rekening met de actoren van niveau 2+ in de waardeketen (bijvoorbeeld de belangrijkste leveranciers van uw directe leveranciers).

2 IDENTIFICEREN

De tweede fase bestaat erin om een lijst op te stellen van potentiële materiële impact (positief en negatief), risico's en opportuniteiten. We stellen voor om te beginnen met het identificeren van de impact, omdat die aan de basis ligt van de risico's en opportuniteiten.

Bepaal op basis van de shortlist die u aan het einde van de eerste fase hebt opgesteld voor elk thema de impact die uw activiteiten, uw producten en diensten en uw waardeketen kunnen hebben. Voor de impactmaterialiteit is het belangrijk om niet alleen rekening te houden met de impact die u daadwerkelijk hebt (bijvoorbeeld de impact die uw bedrijf op dit

moment heeft op mens en milieu), maar ook met de potentiële impact in de toekomst. Feitelijke en potentiële impact kunnen voortvloeien uit uw activiteiten, producten, diensten en waardeketen.

- **Uw activiteiten (hoe u doet wat u doet):** uw kantoren, uw productieactiviteiten, uw beleid en uw processen kunnen allemaal een impact hebben op het milieu, uw werknemers, lokale gemeenschappen en ga zo maar door. Uw productie-eenheden kunnen bijvoorbeeld broeikasgasuitstoot genereren die gevolgen heeft voor mens en milieu door bij te dragen aan de klimaatverandering. Ze kunnen ook afval

produceren, wat kan leiden tot vervuiling, en uw productieprocessen kunnen de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van uw werknemers beïnvloeden.

- **Uw producten en diensten (wat u doet):** uw producten en diensten kunnen door hun aard of gebruik een impact hebben op gebruikers, de maatschappij in het algemeen en het milieu. Door chemische bedrijven geproduceerde kunststoffen kunnen een bron van verontreiniging zijn, maar andere producten van hun hand, zoals isolatiematerialen, kunnen een positieve invloed hebben op het energieverbruik van gebouwen.
- **Uw waardeketen:** uw waardeketen kan effecten genereren die samenhangen met of (indirect) veroorzaakt worden door uw activiteiten, producten en diensten. Zo kan een bedrijf dat grondstoffen inkoop via zijn waardeketen invloed hebben op de biodiversiteit of de mensenrechten. Daarom is het in kaart brengen van de hele waardeketen essentieel om potentiële gevolgen te identificeren die verder gaan dan uw eigen activiteiten.

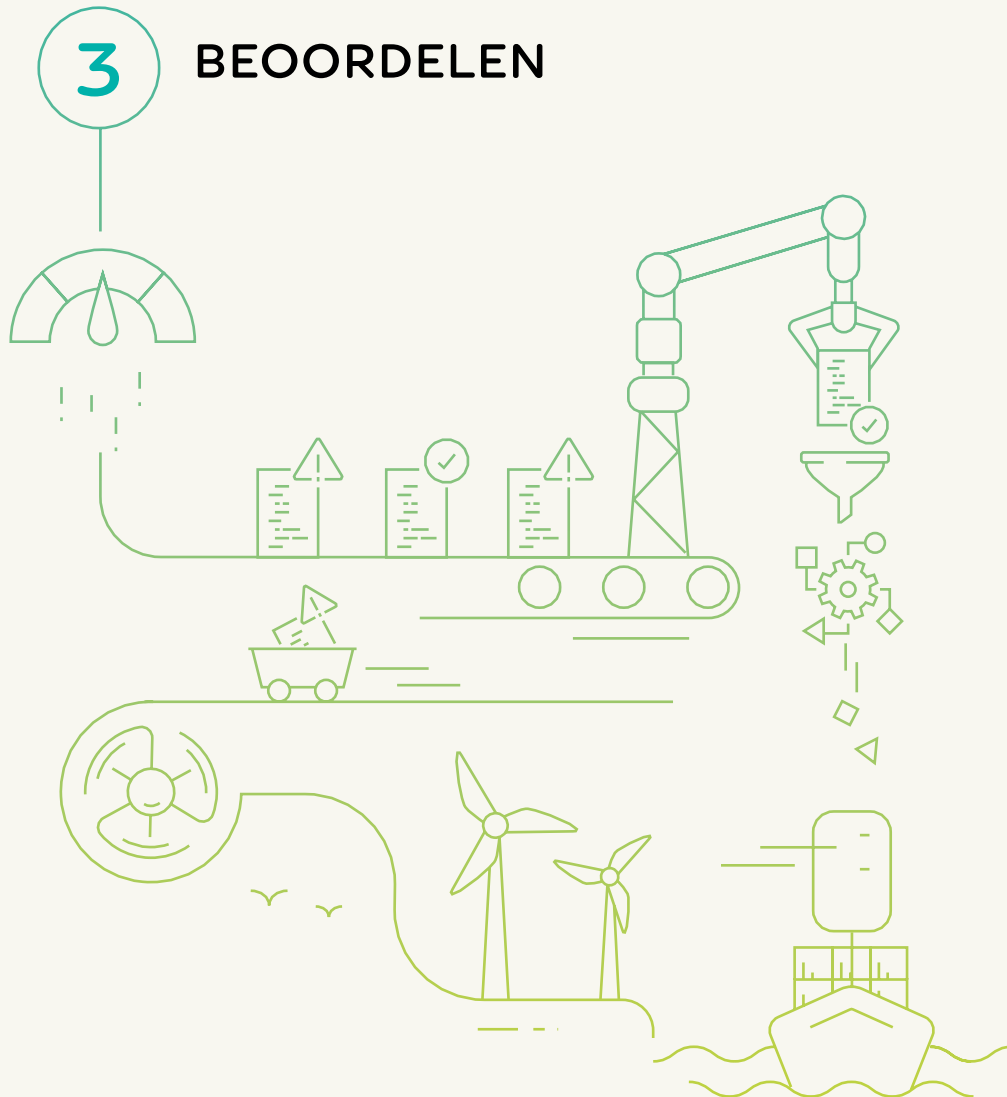
Met betrekking tot de analyse van 'financiële materialiteit' moeten bedrijven de duurzaamheidskwesaties identificeren die risico's en opportuniteiten met zich mee brengen (of met zich mee kunnen brengen) die waarschijnlijk een significante invloed hebben op hun kasstromen, hun ontwikkeling, hun prestaties, hun situatie, de kosten van kapitaal of de toegang tot financiering. Een voorbeeld is de verhoging van de CO₂-taks, die een invloed

kan hebben op de toekomstige kasstroom. Of de klimaatverandering, die kan leiden tot tekorten en prijsstijgingen van grondstoffen die essentieel zijn voor het productieproces. Dat laatste voorbeeld toont aan dat de termijn voor financiële risico's en opportuniteiten veel langer kan zijn dan bij traditionele risicomanagementpraktijken.

De impact van een bedrijf is vaak een bron van risico's en opportuniteiten. Een bedrijf dat bijvoorbeeld negatieve effecten heeft geïdentificeerd die verband houden met zijn hoge waterverbruik, kan, bovenop reputatieschade, te maken krijgen met protesten die de productie stilleggen en resulteren in aanzienlijke kosten als gevolg van verloren productiedagen. Bedrijven moeten vaststellen of elke impact gepaard gaat (of kan gaan) met risico's en opportuniteiten.

Daarnaast moeten bedrijven voor elk ESG-thema analyseren of er zich risico's en opportuniteiten kunnen voordoen onafhankelijk van hun materiële impact. Zo baat een bedrijf dat zijn 'SBTi net zero'-doelstellingen heeft gehaald (en dus niet bijdraagt aan klimaatverandering) misschien fabrieken uit op locaties die blootstaan aan fysieke klimaatgerelateerde risico's, zoals overstromingen of extreme weersomstandigheden. Bedrijven kunnen meestal tot op zekere hoogte gebruik maken van hun bestaande praktijken voor risicobeheer en procedures voor passende zorgvuldigheid zoals EcoVadis.

3 BEOORDELEN

Zodra de relevante impact, risico's en opportuniteiten (IRO's) zijn geïdentificeerd, moet het belang van die IRO's worden

beoordeeld. In de ESRS wordt een reeks kenmerken vastgesteld die moeten worden beoordeeld.

IMPACT
<p>Ernst: De ernst van een impact wordt bepaald door drie factoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schaal: Hoe ernstig is de negatieve impact of hoe gunstig is de positieve impact? • Reikwijdte: Hoe breed gaat de negatieve of positieve impact? In het geval van milieu-impact kan de reikwijdte worden begrepen als de omvang van milieuschade of als een geografische perimeter. In het geval van impact op de mens kan de reikwijdte worden begrepen als het aantal mensen dat negatief wordt beïnvloed. • Onomkeerbaar karakter (alleen voor negatieve impact): Kan de negatieve impact worden geremedieerd? Zo ja, in welke mate (volledig of gedeeltelijk herstel remediëring) en welke soorten en hoeveelheden middelen zijn daarvoor nodig?
<p>Waarschijnlijkheid: Hoe waarschijnlijk is het dat een bepaalde impact zich voordoet?</p>

RISICO'S & OPPORTUNITEITEN
<p>Grootte: Hoe groot is de financiële impact van het risico of de opportuniteit op de onderneming?</p>
<p>Waarschijnlijkheid: Hoe waarschijnlijk is het dat het risico of de opportuniteit zich voordoet?</p>

Het doel van dat proces is om uw strategie te bepalen. U dient uw beoordeling zoveel mogelijk te baseren op kwantitatieve gegevens om de toegevoegde waarde ervan te maximaliseren. Het spreekt voor zich dat een pragmatische kwalitatieve analyse kan volstaan als er geen kwantitatieve gegevens (waaronder globale verslagen of sectorale informatie over een bepaald thema) beschikbaar zijn of als die niet noodzakelijk zijn om met voldoende zekerheid te concluderen dat een thema al dan niet belangrijk is.

In ieder geval moet uw onderneming nauwkeurige beoordelingsmechanismen en bijhorende materialiteitsdrempels vaststellen en documenteren.

Wat de financiële materialiteit betreft, kunt u vertrekken van de grootte- en waarschijnlijkheidsschalen die zijn gedefinieerd in het kader van de bestaande risicobeoordeling (bijvoorbeeld een grootte op basis van het betrokken percentage van de EBITDA en een kwalitatieve waarschijnlijkheidsschaal die varieert van ‘zeer onwaarschijnlijk’ tot ‘zeer waarschijnlijk’), alsook van de kennis en ervaring van uw interne experts (bijvoorbeeld de financiële, interneaudit- en risicobeheerfuncties). U kunt ook overwegen om externe experts of bronnen, zoals verslagen van ESG-ratingbureaus, te raadplegen.

Aangezien er bij die analyse met meer kenmerken rekening moet worden gehouden en u goed op de hoogte moet zijn van een breed scala aan ESG-kwesties, kan het moeilijker zijn om de impact te beoordelen. Voor de meeste ondernemingen is het bovendien een volledig nieuwe oefening. Het vaststellen van scoremechanismen per thema (zie onderstaand voorbeeld) die zo specifiek mogelijk en voldoende gedetailleerd

zijn, met, waar mogelijk, voorbeelden en kwantitatieve gegevens, is essentieel als we bij de beoordeling van de impact niet louter willen afgaan op het gevoel en het risico op vooroordelen willen minimaliseren.

Uw analyse kan worden verrijkt en uitgebreid door gebruik te maken van informatie die beschikbaar is in openbare

verslagen, indexen, methodologieën en andere informatiebronnen (bijvoorbeeld de waterstressindex, de corruptieperceptie-index, de LEAP-methodologie voor het berekenen van de impact op de biodiversiteit, sectorale referenties enz.)

Daarnaast kan de inbreng van interne experts (bv. ESG-manager, QHSE-manager) en externe stakeholders (bv. lokale gemeenschappen, milieu-ngo's, onderzoekers) een bron van aanvullende kennis zijn en een frisse kijk bieden voor de analyse. Om hun impact te bepalen, moeten ondernemingen volgens de ESRS alle partijen raadplegen die beïnvloed worden door hun activiteiten. Dat kan zowel actief (via enquêtes, interviews enz.) of passief (via theoretische studies of op basis van eerdere afspraken).

Voorbeeld van een scoremechanisme voor impact met betrekking tot het thema ‘gezondheid en veiligheid’

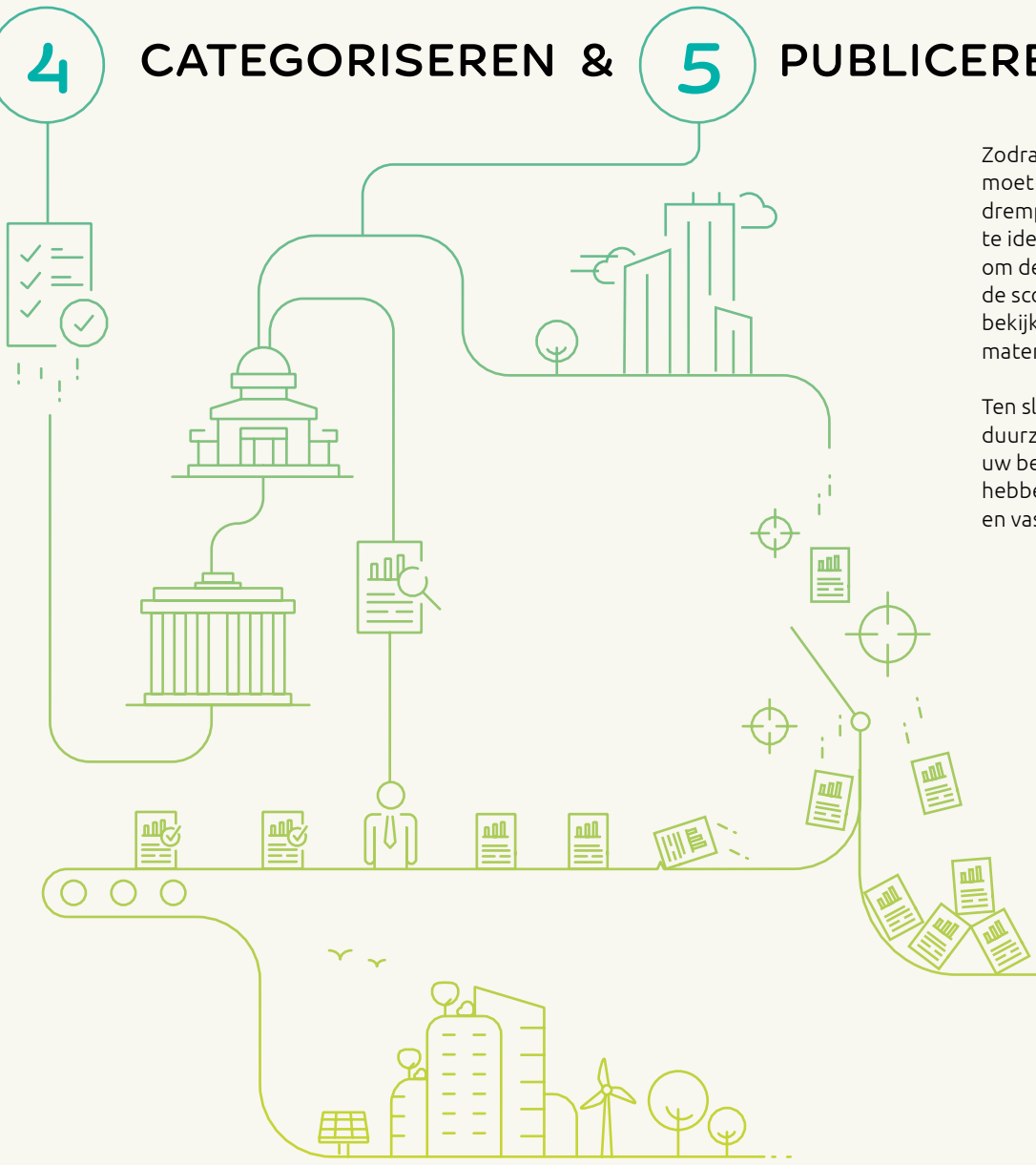
Schaal		
1 – Klein	3 – Gemiddeld	5 – Groot
Kans op een klein letsel (bv. verstuikte enkel, kleine snijwond enz.)	Kans op een ernstig letsel (bv. breuk, tweedegraads brandwond enz.)	Kans op dodelijke impact
Reikwijdte		
1 – Klein	3 – Gemiddeld	5 – Groot
Impact beperkt tot één werknemer	Impact beperkt tot één ploeg/terrein	Impact voor alle werknemers en/of lokale gemeenschappen
Onomkeerbaar karakter		
1 – Klein	3 – Gemiddeld	5 – Groot
Volledig herstel verwacht	Bijna volledig herstel verwacht voor alle betrokkenen	Overlijden of ernstig letsel met blijvende schade

4

CATEGORISEREN &

5

PUBLICEREN

Zodra alle IRO's zijn geselecteerd, moet het bedrijf de vooraf gedefinieerde drempels toepassen om de materiële IRO's te identificeren. Het is daarbij een goed idee om de resultaten te verifiëren en IRO's waarvan de score dicht bij de drempel ligt nader te bekijken om na te gaan of ze al dan niet echt materieel zijn.

Ten slotte moet u bepalen welke duurzaamheidsthema's van belang zijn voor uw bedrijf (d.w.z. welke thema's betrekking hebben op ten minste één belangrijke IRO) en vaststellen welke ESRS-rapportagevereisten

op u van toepassing zijn. Het schema (bijlage E) in de ESRS 1 kan daarvoor als leidraad worden gebruikt. Kortom, alle publicatievereisten met betrekking tot beleid, acties of doelstellingen over een materieel thema zijn verplicht. Wat de indicatoren betreft, kunnen bedrijven beoordelen of bepaalde publicatievereisten en gegevens materieel zijn (rekening houdend met de specifieke subsubthema's die voor hen belangrijk zijn en het doel van de publicatievereiste).

OPMERKING OVER DE DOCUMENTATIE

De dubbele materialiteitsanalyse is het centrale element van de CSRD. Het zal daarom zeer waarschijnlijk een belangrijk aandachtspunt zijn voor uw auditoren. Documentatie is essentieel voor een duidelijk controlespoor van uw proces. In uw documentatie moet worden aangegeven welke methodologie u in elke fase van het proces hebt gebruikt. Daarbij dient u ook uw informatiebronnen, benaderingen en schattingen, en de namen van de experts en stakeholders die u heeft geraadpleegd te vermelden. Daarnaast moet u de redenering achter elk van uw beslissingen en conclusies duidelijk rechtvaardigen. Stel documentatie op gedurende het hele proces om ervoor te zorgen dat de vereiste informatie voldoende gedetailleerd is. Aarzel niet om wanneer dan ook tijdens het proces contact op te nemen met uw auditor om zijn verwachtingen met betrekking tot het controlespoor te begrijpen.

CONCLUSIE

Ten slotte kunnen we stellen dat een dubbele materialiteitsanalyse bedrijven verplicht om hun focus op financiële risico's te verbreden, om ook de impact en opportuniteiten in acht te nemen en om rekening te houden met de waardeketen. Die grote verandering zal de werkdruk voor veel ondernemingen aanzienlijk verhogen. Het is daarom absoluut noodzakelijk om het juiste evenwicht te vinden tussen enerzijds het bieden van een strategische meerwaarde aan uw bedrijf en anderzijds het behouden van een pragmatische aanpak.

Dubbele materialiteit is een proces dat enkele maanden in beslag neemt en vormt de eerste stap in het publiceren van informatie in overeenstemming met de CSRD-vereisten. Daarna volgen nog heel wat andere stappen (zoals het ontwerp en de implementatie van rapportage- en controleprocessen, gegevensverzameling, integratie van materiële IRO's in de bedrijfsstrategie enz.). Het is daarom cruciaal dat ondernemingen ruim voor de door de CSRD opgelegde deadline beginnen met hun materialiteitsanalyse en dat ze voldoende middelen inzetten om ervoor te zorgen dat die correct wordt uitgevoerd.

ASSURANCE VOOR NIET-FINANCIËLE INFORMATIE

EEN ANALYSE DOOR HET INSTITUUT VAN DE BEDRIJFSREVISOREN (IBR)

ASSURANCEVERPLICHTING ONDER DE CSRD

De CSRD voorziet in de **verplichting om een 'beperkte mate van zekerheid' te verkrijgen** over duurzaamheidsinformatie. Er werd ook bepaald dat die assurance door de (wettelijke) auditor (commissaris of bedrijfsrevisor) wordt verschaft op basis van nationale of internationale standaarden met betrekking tot het verschaffen van zekerheid over duurzaamheidsinformatie, zolang er geen nieuwe assurancestandaard is ontwikkeld. De lidstaten hebben de mogelijkheid om ook onafhankelijke zekerheidsverstrekkers te betrekken bij de omzetting van de richtlijn in de wetgeving van de lidstaten. De bedoeling van de CSRD is om uiteindelijk over te stappen op een redelijke mate van zekerheid, na een beoordeling waarbij wordt bepaald of een redelijke mate van zekerheid haalbaar is voor bedrijfsrevisoren en ondernemingen.

BEPERKTE ASSURANCEOPDRACHT

Assuranceopdracht voor duurzaamheidsinformatie:

- Een assuranceopdracht is een beroepsmatige dienstverlening waarbij een onafhankelijke en bekwame beroepsbeoefenaar voldoende en geschikte informatie verzamelt om tot een conclusie te komen.
- Het assuranceniveau, de redelijke of beperkte mate van zekerheid, is bedoeld om het vertrouwen van de beoogde gebruikers, andere dan de verantwoordelijke partij, in de duurzaamheidsinformatie te versterken.

Soort assurance in het kader van de CSRD:

- De CSRD vereist in eerste instantie een minder uitgebreid zekerheidsniveau dan de redelijke mate van zekerheid die wordt gebruikt bij een controle van financiële overzichten.
- De procedures van een opdracht tot het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn minder diepgaand, maar dienen zinvol te zijn volgens de professionele oordeelsvorming van de bedrijfsrevisor.

Beperkt zekerheidsniveau:

- Het beperkte zekerheidsniveau moet leiden tot aanzienlijk meer vertrouwen bij de gebruiker met betrekking tot duurzaamheidsinformatie, die wordt beoordeeld op basis van vastgestelde criteria zoals opgenomen in de European Sustainability Reporting Standards (ESRS).
- In de conclusie zal de bedrijfsrevisor moeten kunnen aantonen dat er geen reden is om aan te nemen dat de duurzaamheidsinformatie een of meer afwijkingen van materieel belang bevat. De bedrijfsrevisor zal daarvoor formuleringen gebruiken in negatieve vorm zoals: 'Er is niets onder onze aandacht gekomen dat ons ertoe aanzet van mening te zijn dat ...'.

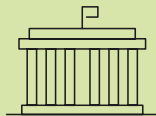
BEPERKTE ZEKERHEID: WAT IS DE REIKWIJDTE? OP BASIS VAN WELKE STANDAARDEN?

Het doel van de CSRD is om het vertrouwen van gebruikers te versterken door een geharmoniseerd kader te creëren voor het rapporteren van duurzaamheidsinformatie waardoor ondernemingen op hetzelfde niveau worden gebracht en de vergelijkbaarheid van duurzaamheidsinformatie wordt verbeterd.

In het kader van de CSRD zal de bedrijfsrevisor, bij het uitvoeren van een assuranceopdracht met een beperkte mate van zekerheid met betrekking tot duurzaamheidsinformatie, een conclusie verstrekken over:

1. de naleving door het duurzaamheidsverslag van de CSRD, met inbegrip van de standaarden voor duurzaamheidsrapportage (de hierboven vermelde ESRS);
2. het proces dat door de onderneming wordt uitgevoerd om de krachtens die ESRS gerapporteerde informatie vast te stellen ('dubbele materialiteitsanalyse' van informatie);
3. het opstellen van het duurzaamheidsverslag in overeenstemming met de vereiste om duurzaamheidsinformatie te markeren volgens het elektronisch verslagleggingsformaat ESEF (taggen van duurzaamheidsinformatie); en
4. de essentiële prestatie-indicatoren die in het verslag worden gehanteerd, ook met betrekking tot de taxonomieverordening.

STANDAARDEN

De Europese Commissie, die door de CSRD gemachtigd is, zal vóór **1 oktober 2026** door middel van gedelegeerde handelingen nadere informatie verstrekken over de inhoud van die assuranceopdracht (*Europese beperkte assurancestandaarden*).

Ondertussen kunnen de lidstaten **nationale assurancestandaarden, -procedures of -vereisten** toepassen.

In België bestaat er geen nationale standaard. Bedrijfsrevisoren passen in plaats daarvan de International Standards on Assurance Engagements toe, en meer bepaald **ISAE 3000** betreffende assuranceopdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie.

TWEE ONTWERPEN VAN STANDAARDEN

Hoewel de CSRD in eerste instantie vereist dat bedrijven een beperkte mate van zekerheid verkrijgen over de duurzaamheidsinformatie die ze openbaar maken, is er een duidelijke ambitie om in de toekomst naar een redelijke mate van zekerheid toe te werken. De CSRD voorziet in de goedkeuring van **redelijke assurancestandaarden** tegen 1 oktober 2028, na een beoordeling waarbij zal worden bepaald of een redelijke mate van zekerheid haalbaar is voor bedrijfsrevisoren en ondernemingen.

De International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) heeft een ontwerp van overkoepelende standaard voor assurance inzake duurzaamheidsrapportage gepubliceerd, die voortbouwt op bestaande IAASB-standaarden en richtsnoeren (de International Standard on Sustainability Assurance **ISSA 5000, General Requirements for Sustainability Assurance Engagements (ISSA 5000)**). In principe zal dit ontwerpstandaard de ISAE 3000 voor de controle van duurzaamheidsinformatie op internationale niveau vervangen.

ISAE 3000 – DEEP DIVE

Om een assuranceopdracht met een beperkte mate van zekerheid voor de duurzaamheidsinformatie uit te voeren, zal de bedrijfsrevisor die informatie beoordelen ten opzichte van vooraf vastgestelde criteria. Die beoordeling moet worden uitgevoerd op basis van een assurancestandaard.

Zoals reeds vermeld, zijn de enige bestaande normen voor het verrichten van die beoordeling momenteel internationale assurancestandaarden, meer bepaald de International Standards on Assurance Engagements, en meer specifiek [ISAE 3000 betreffende assuranceopdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie](#).

ISAE 3000 voorziet in regels voor het uitvoeren van zowel assuranceopdrachten met een redelijke als een beperkte mate van zekerheid.

Inhoud

Een beperkte mate van zekerheid volgens de ISAE 3000 veronderstelt dat de beroepsbeoefenaar die de assuranceopdracht uitvoert voornamelijk:

- (i) om inlichtingen verzoekt bij de gegevenseigenaren van de niet-financiële informatie; en
- (ii) cijferanalyses uitvoert op dergelijke informatie.

Een opdracht met een beperkte mate van zekerheid vereist dat de beroepsbeoefenaar een risico-inschatting uitvoeren, met behulp van de kennis van hun cliënt, die het evalueren van inherente risico's in verband met specifieke toelichtingen of KPI's omvat, bijvoorbeeld inconsistent gebruik van de methodologie bij het berekenen en rapporteren van broeikasgasemissies.

ISAE 3000 voorziet in een risicogebaseerde aanpak, ook voor beperkte zekerheid, waarbij de te hanteren **criteria** (in het geval van de CSRD zijn dat de vereisten zoals opgenomen in de European Sustainability Reporting Standards of ESRS) belangrijk zijn, evenals het **onderzoeksubject** dat moet worden gerapporteerd in overeenstemming met de criteria (dat zijn de feitelijke toelichtingen in het duurzaamheidsgedeelte van de financiële overzichten of in het duurzaamheidsverslag, d.w.z. de 'duurzaamheidsverklaringen'). De ESRS worden beschouwd als geschikte criteria die een redelijk consistente waardering en evaluatie van het onderliggende onderzoeksubject mogelijk maken in de context van professionele oordeelsvorming.

De ESRS bepalen specifiek dat entiteiten de volgende verslaggevingsaspecten moeten rapporteren, en dat bedrijfsrevisoren die derhalve moeten beoordelen aan de hand van hun kennis van de onder het toepassingsgebied vallende entiteit:

- (i) Governance, d.w.z. de governanceprocessen, interne beheersingsmaatregelen en procedures die worden gebruikt om duurzaamheidsgerelateerde impact, risico's en opportuniteiten (IRO's) te monitoren en te beheren.
- (ii) Strategie, d.w.z. de interactie tussen de strategie en het bedrijfsmodel of de bedrijfsmodellen van een entiteit en haar materiële IRO's, met inbegrip van de strategie om die aan te pakken.
- (iii) Beheer van de impact, risico's en opportuniteiten, d.w.z. het proces of de processen waarmee de impact, risico's en opportuniteiten worden vastgesteld, beoordeeld en beheerd door middel van beleidlijnen en maatregelen.
- (iv) Disclosure Content Metrics and Tracking, d.w.z. hoe een entiteit haar prestaties meet, met inbegrip van de vooruitgang ten opzichte van de door haar gestelde doelen.

Inzicht in die rapportageaspecten zal het voor de bedrijfsrevisor gemakkelijker maken om de financiële effecten van de materiële duurzaamheidsgerelateerde risico's en opportuniteiten te begrijpen en vast te stellen.

VERLOOP VAN EEN ASSURANCEOPDRACHT MET EEN BEPERKTE MATE VAN ZEKERHEID

1. Een team aanwijzen

Na zich ervan te hebben vergewist dat hij voldoet aan de ethische en onafhankelijkheidsvereisten, moet de met de opdracht belaste bedrijfsrevisor een team aanwijzen dat over de benodigde vaardigheden en capaciteiten beschikt om de opdracht uit te voeren. Afhankelijk van de informatie die het voorwerp is van de opdracht (bijvoorbeeld voor de beoordeling van CO₂-emissies), kan het nodig zijn deskundigen ter zake in het assuranceteam in te schakelen. In het algemeen wordt voor dat soort opdrachten een multidisciplinair team samengesteld, dat bestaat uit assurancepersoneel en deskundigen.

2. Procedures invoeren

De bedrijfsrevisor moet procedures invoeren voor het verrichten van de door de CSRD vereiste werkzaamheden: naleving door het duurzaamheidsverslag van de CSRD en de ESRS, van het elektronisch verslagleggingsformaat ESEF (taggen van duurzaamheidsinformatie), proces om van materieel belang zijnde thema's vast te stellen volgens de ESRS en validatie van prestatie-indicatoren.

3. Plannen

Tijdens de planningsfase dient de bedrijfsrevisor onderzoeken uit te voeren om inzicht te verkrijgen in de duurzaamheidsinformatie die het voorwerp is van de opdracht en om de materialiteit² te bepalen waarmee rekening moet worden gehouden bij de uitvoering van de opdracht en de beoordeling of de informatie geen afwijking van materieel belang bevat.

4. Analyse

Op basis daarvan moet het team de gebieden vaststellen waarin zich een afwijking van materieel belang kan voordoen, en werkzaamheden opzetten en uitvoeren om de vastgestelde aandachtsgebieden te behandelen. De bedrijfsrevisor zal dat materialiteitsbegrip toepassen om de aard, timing en omvang te bepalen van de werkzaamheden die moeten worden uitgevoerd om 'geschikte assurance-informatie' te verkrijgen. Het soort assurance-informatie dat moet worden verkregen, hangt af van de informatie die het voorwerp is van de opdracht, maar bestaat hoofdzakelijk uit onderzoeken en cijferanalyses, in combinatie met het toepassen van bijvoorbeeld inspectie-, observatie- of herberekeningsprocedures indien de bedrijfsrevisor dat nodig acht.

De **bedrijfsrevisor** is goed geplaatst om dat soort werkzaamheden met betrekking tot duurzaamheidsinformatie uit te voeren en stakeholders in te lichten, aangezien hij gewend is een inzicht te krijgen in de processen (en de interne beheersingsmaatregelen) in het kader van het opstellen van financiële informatie en die te beoordelen, door het toepassen van zijn vakkundig oordeel, met een garantie van onafhankelijkheid en kwaliteit.

Het begrip 'dubbele materialiteit' en de beoordeling van de revisor:

De (dubbele) materialiteit waarnaar de ESRS verwijzen, heeft betrekking op het proces waarmee de onderneming zal bepalen of de (duurzaamheids)informatie relevant is voor de gebruiker en daarom moet worden gerapporteerd. De CSRD (en de ESRS) voert (voeren) een verplichting in voor ondernemingen om verslag uit te brengen zowel over de wijze waarop duurzaamheidsaspecten hun prestatie, positie en ontwikkeling beïnvloeden (het perspectief 'van buiten naar binnen' of financiële materialiteit), als over de effecten die zij hebben op mens en milieu (het perspectief 'van binnen naar buiten' of impactmaterialiteit). Om te bepalen of een onderwerp materieel is (en dus moet worden gerapporteerd), dient de onderneming beide aspecten in overweging te nemen, vandaar het begrip 'dubbele materialiteit'.

Wanneer de beroepsbeoefenaar (de bedrijfsrevisor) de door een

onderneming gerapporteerde duurzaamheidsinformatie zal moeten beoordelen, zal hij zich richten op het bepalen van het belang van een onjuiste vermelding (**de materialiteit**) in die (duurzaamheids)informatie, en dus of een onjuiste vermelding redelijkerwijs de beslissingen van gebruikers (investeerders, andere stakeholders enz.) zou kunnen beïnvloeden. **In de praktijk bepaalt de bedrijfsrevisor de materialiteit, meestal aan de hand van een key performance indicator (via een percentage) die naar de mening van de bedrijfsrevisor de beslissingen van die gebruikers kan beïnvloeden.** De bedrijfsrevisor voert vervolgens controlewerkzaamheden uit op basis van die materialiteit. Het is naar die materialiteit dat de assurancestandaarden (ISAE, ISSA 5000) verwijzen.

[Meer informatie over dit onderwerp in deel 3 van de gids.](#)

² Informatie is van materieel belang wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat de weglating of onjuiste vermelding ervan de beslissingen die gebruikers op basis van de financiële overzichten van de onderneming nemen, zou kunnen beïnvloeden.

HOE KUNT U ZICH VOORBEREIDEN?

- Bepaal de ESG-strategie en -doelstellingen.
- Bepaal of de onderneming moet voldoen aan de ESRS.
- Bepaal de reikwijdte en grenzen van de rapportage van de onderneming, rekening houdend met haar groepsstructuur en (groeps)entiteiten die onder de rapportagevereisten vallen.
- Analyseer de inhoud van de ESRS, en op basis daarvan, de voor de onderneming relevante en materiële kwesties met behulp van een score- en schaalmechanisme.
- Bepaal wie de stakeholders³ zijn en rangschik ze op basis van hun belang.
- Stel de impact, risico's en kansen vast en beoordeel de materialiteit ervan, als basis voor het bepalen van voor de onderneming relevante duurzaamheidskwesties.
- Organiseer een dialoog met de stakeholders om inzicht te krijgen in hun verwachtingen en de voor hen relevante kwesties. Op basis daarvan kan, in combinatie met de voor de onderneming relevante duurzaamheidskwesties, een interne materialiteitsmatrix worden vastgesteld waaruit de inhoud van het verslag zal worden afgeleid, op basis van de toepassing van het dubbele materialiteitsbeginsel.
- Bepaal wie deel zal uitmaken van het interne team dat verantwoordelijk zal zijn voor het organiseren van die rapportage en het integreren van ESG-kwesties in de governancestructuur (verantwoordelijkheden, monitoring enz.).
- Definieer, op basis van de geselecteerde relevante kwesties en de vereisten van de ESRS, de voor de onderneming relevante duurzaamheidsinformatie en toelichtingen in functie van haar omgeving (met inbegrip van haar toeleveringsketen), haar activiteiten en de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in het kader waarvan zij wenst te handelen.
- Bepaal, in overeenstemming met de ESRS, de relevante essentiële prestatie-indicatoren (KPI's) die in de duurzaamheidsverklaring moeten worden opgenomen en stel voor die KPI's korte-, middellange- en langetermijndoelstellingen vast.
- Win de vereiste informatie en te rapporteren gegevenspunten in (rekening houdend met rapportagesystemen, tools, processen, interne controlecircuits) om ervoor te zorgen dat de onderneming in staat is de relevante informatie te verzamelen (bij voorkeur over meerdere jaren om vergelijkingen mogelijk te maken) en de kwaliteit en stiptheid ervan te waarborgen.

- Stel de duurzaamheidsverklaring op met inachtneming van de integratie van financiële en niet-financiële informatie in het jaarverslag.
- Begin vanaf nu met de voorbereidingen, bijvoorbeeld door een bedrijfsrevisor in te schakelen voor de beoordeling van de robuustheid en maturiteit van de processen en duurzaamheidsrapportage van de onderneming. Aangezien de CSRD en ESRS uitgebreide rapportagevereisten en een mate van zekerheid zullen opleggen, is een beoordeling om na te gaan of de onderneming op schema ligt om aan die veeleisende vereisten te voldoen en klaar is om de zekerheidstest te doorstaan, van essentieel belang.

De tijd en inspanningen die nodig zijn om kwaliteitsvolle duurzaamheidsinformatie te implementeren, mogen niet worden onderschat.

Met betrekking tot de voorbereiding op het verkrijgen van beperkte assurance dient aan de onafhankelijke bedrijfsrevisor te kunnen worden aangetoond hoe de gerapporteerde informatie via de intern opgezette processen is gedefinieerd, samengesteld, geverifieerd en georganiseerd.

Indien de informatie wordt samengesteld met behulp van een rapportagetool, zal de bedrijfsrevisor de betrouwbaarheid van die tool moeten kunnen beoordelen. Het is ook nuttig om inzicht in en toegang tot de verschillende informatiebronnen te verschaffen om het inzicht van de bedrijfsrevisor in het inwinnen van gegevens en het verzamelen van informatie te vergemakkelijken. Ten slotte dienen de bij de rapportageprocessen betrokken sleutelfiguren binnen het personeel zich beschikbaar te stellen voor vragen van de bedrijfsrevisor.

³ Stakeholders kunnen de gebruikers zijn van de duurzaamheidsverklaringen en/of de personen, groepen en entiteiten die worden beïnvloed door de activiteiten van de onderneming.

SAMENGEVAT

We raden entiteiten waarop de CSRD van toepassing zal zijn, zowel voor het boekjaar 2024 als voor het boekjaar 2025, aan om zich nu al voor te bereiden.

De eerste beoogde entiteiten kunnen hun bedrijfsrevisor verzoeken om gereedheidsbeoordelingen uit te voeren om de maturiteit en robuustheid van de rapportageprocessen en gegevenskwaliteit van de onderneming te evalueren.

De entiteiten die in 2025 onder het toepassingsgebied vallen, zijn tot nu toe niet onderworpen aan vereisten inzake duurzaamheidsinformatie en -rapportage. Er wordt hen daarom ook aanbevolen om tijdig te beginnen met het plannen van de respectieve vereiste werkzaamheden. Zowel het evalueren van welke kwesties en informatie van materieel belang zijn, als het organiseren en verzamelen van de feitelijke ondersteuning om te voorzien in de vereiste toelichtingen en KPI-gegevens, zullen immers tijd en aanvullende hulpbronnen, en waarschijnlijk ook veranderingen in de interne beheersingsomgeving en ondersteunende IT-toepassingen vergen.

De betrouwbaarheid of geloofwaardigheid van financiële en niet-financiële (of duurzaamheids)informatie kan alleen worden verhoogd als de conclusie van het verslag van de bedrijfsrevisor is gebaseerd op een kwalitatieve standaard en is geformuleerd door een onafhankelijke en erkende assurancebeoefenaar, zoals een bedrijfsrevisor. Zijn assuranceverslag zal het vertrouwen van de betrokken partijen in de kwaliteit van de aan hen verstrekte informatie kunnen vergroten. Zo kunnen de interne of externe stakeholders met kennis van zaken een mening vormen, beslissingen nemen en maatregelen treffen. Het verslag van de bedrijfsrevisor kan bijdragen tot het vergroten van de waarde van de onderneming. Het stelt organisaties ook in staat om uit te blinken in hun ESG-positionering ten opzichte van stakeholders en beleggers.

CONCLUSIE

Niet-financiële rapportage biedt ondernemingen heel wat opportuniteiten. We hebben de fundamente van het wetgevingskader dat die praktijken regelt onder de loep genomen en de verschillende verplichtingen voor de betrokken ondernemingen uitgelicht. We hopen dat deze inleiding in het wetgevingskader duurzaamheidsverantwoordelijken heeft geholpen om een duidelijker inzicht te krijgen in wat er van hen, en het bedrijf dat zij vertegenwoordigen, wordt verwacht.

Niet-financiële rapportage is niet enkel een wettelijke verplichting. Het is ook een krachtig instrument dat de corporate governance van uw

onderneming versterkt en ESG-overwegingen een centrale plaats geeft in de bedrijfsstrategie. Goed bestuur kan, in combinatie met besluitvorming op basis van ESG-criteria, helpen om op lange termijn waarde te creëren voor alle stakeholders, waaronder aandeelhouders, werknemers, klanten en de samenleving in zijn geheel.

Dubbele materialiteit, waarmee het belang van financiële en niet-financiële impact op de algemene prestaties van ondernemingen wordt erkend, is een belangrijk concept dat in het rapportageproces moet worden geïntegreerd. Door rekening te houden met zowel de risico's

als de opportuniteiten die ESG-kwesties met zich meebrengen, kunnen bedrijven beter anticiperen op toekomstige uitdagingen en alle kansen voor duurzame ontwikkeling en veerkracht benutten.

Tot slot speelt de niet-financiële audit een essentiële rol in het niet-financiële rapportageproces door de betrouwbaarheid en waarachtigheid van de openbaar gemaakte informatie te waarborgen. Een strenge audit garandeert de geloofwaardigheid van het ESG-verslag en versterkt het vertrouwen van stakeholders in de duurzaamheidsbeloften en -prestaties van het bedrijf.

Kortom, niet-financiële rapportage is een strategische hefboom voor ondernemingen die hun engagement voor verantwoorde en duurzame groei willen aantonen.

Op weg naar duurzaamheid telt elke stap. Uw inzet voor transparante communicatie zal dan ook bijdragen aan een duurzamere toekomst voor uw bedrijf en voor de planeet.

DUURZAAMHEIDSRAPPORTAGE GROTE ONDERNEMINGEN

Een nieuw tijdperk voor ESG-verslagen: Hoe leidt u die evolutie in goede banen?

© 2024

RESEARCH EN REDACTIE: Vanessa Biebel (VBO), Thomas De Cuyper (PwC), Bart De Smet (Ageas), Rodolphe Mouriau (VBO), Stéphanie Quintart (IBR-IRE), Alice Schmitz (PwC), Arie Van Hoe (VBO)

VERTALING EN REVISIE: Vertaaldienst VBO FEB

VORMGEVING: Landmarks

FOTOGRAFIE: VBO FEB

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: Stefan Maes, Ravensteinstraat 4, 1000 BRUSSEL

ISBN: 9789075495980

WETTELIJK DEPOT: D/2024/0140/11

PUBLICATIEDATUM: april 2024

UPDATE: september 2024

Ce guide est également disponible en français.

Niets uit deze gids mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de publicatieverantwoordelijke.

Vandaag de dag wordt ESG-rapportage opgeworpen als deel van het antwoord op grote maatschappelijke bezorgdheden. Deze gids is bedoeld ter ondersteuning van Belgische ondernemingen die onder het toepassingsgebied vallen van de nieuwe Belgische en Europese wetgeving over dat onderwerp.

Het VBO, PwC en IBR (het Instituut van de Bedrijfsrevisoren) sloegen de handen in elkaar om Belgische ondernemingen zo volledig en praktisch mogelijke informatie aan te reiken.

